

The Project Gutenberg eBook of Maaliskuun lauluja; Tarina suuresta tammesta; Yökehrääjä, by Eino Leino

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Maaliskuun lauluja; Tarina suuresta tammesta; Yökehrääjä

Author: Eino Leino

Release date: December 14, 2004 [EBook #14351]

Most recently updated: December 18, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAALISKUUN LAULUJA; TARINA SUURESTA TAMMESTA; YÖKEHRÄÄJÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

MAALISKUUN LAULUJA; TARINA SUURESTA TAMMESTA; YÖKEHRÄÄJÄ

Eino Leino

1896.

SISÄLLYS:

MAALISKUUN LAULUJA

Maaliskuulla

Koti

Isän kuollessa I-III

Rikkaruohoja

Salaisuutena

Mennyt koti

Kesä

Lemmen uhrit

Kullan luo

Kullan luota

Onnen apila

Siskojen kesken

Kaupunkimatka
Yli metsän koitti jo päivän koi—
Kostettu kostaja
Paimentytön kesä
Haaveilevalle siskolle
Antin päiväpalkka
Marjamaan
Heinätyössä
Käkösen taru
Karkeloista palatessa
Petetty neito
Kun neitoni läksi
Aatekuteet, toiveniidet
Kaihomiellä
Rakastunut
Kultaansa ikävöivä
Huolissaan huokaileva
Mä metsän polkua kuljen—
Ensimmäisen ylioppilaskesäni muisto
Pyhät on pihlajat pihalla
Hyljätyn valitus
Sinipiikojen laulu
Syyslaulu neidolleni
Matkalla
Ensi lumen aikoihin
Maailmalla
Viiman viemä, tuulen tuoma
Puhtahat purjeet
Auer ja usma
Suuret aatteet
Kompia 1-4
Vastamyrräjä
Filosofeeraava ylioppilas

TARINA SUURESTA TAMMESTA Y.M. RUNOJA

Tarina suuresta tammesta
Alkusointu
I-IX
Tammen lastuja
Aaltojen alla Väinämöisen synty
Kun kello seisoo—
Lemminkäisen laulu
Vanhoille
Väinämöisen palaus
Kevätlaulu

YÖKEHRÄÄJÄ

Yökehräjä
Proloogi I-III
Kalevalan kankahilta
Marjatan laulu
Vellamon neiet
Lemminkäisen äiti
Pohjan neien kuolo
Kiputytön laulu
Sukkamieli
Mieron tiellä
Maantiellä
Pihlajan alla
Ma oon kuin aallolla pursi—
Huonoa seuraa
Sonetti Leilalle
Soutelemassa

Kuin musta ja valkeaa—
Tai en itkis ollenkaan—
Kadotettu ystävä
Jo loppuvi öljy—
Mierolaisen joulu
Samettisilmä
Eräälle ystävälleni
Metsään nukkunut
Joutotyötä
Hatara sydän
Yö
On munkin rinnassani hongat huojuneet—
Ma uneksin—
Kuvernöörin koira
Kompia I-II

Hämärissä

Elä itke impeni nuori
Ne silmät ne onnea säihkyivät
Minun mieleni oli kuin lampi
Sun äänesi milloin se säteilee
Oi, istuos impeni tänne
En tiedä, miks sua pelkään
Mikä on laulu lainehilla
Hän kulkevi kuin yli kukkien
Leikitäänkö? Leikitään
Olin kulkenut kukkaistarhat
Oi, suljehan silmäsi sirkkusein
Nuku hetkinen impeni nuori
Oi, muistatko vielä sen virren
Hyi, kuinka sa impeni hymyilit noin
Sa kuuletko laulua kummaa
Katsokaamme kauvan näin
Kuin kilpaa kulkuset soivat
Hän onneton rannalle uinui
Näkinkengät ne rannalla karskui
Vait! Hän nukkuvi
Elä pelkää impeni armas
Näin pääni kun helmahas painan
Sua katselen silmin huikaistuin
Jo lapset laivoja veistää
Oi poimikaamme
Sua lemmin kuin soutava sotka
Yöperhonen nuori se nukkui
Emo etsien huoneesta huoneesen käy
Miks tuli mun äkkiä kylmä nyt

Metsätorpparin lauluja

Metsätorpparin laulu
Terve, luonto!
Hanget soi
Aamun toivossa
Tälläpä pojall' on—
Tuntemattomille tutuille
Päivän laskiessa
Salojärven joutsenet
Elkää te rikkahat
Legenda
Nuorten usko
Erakon hämmästys

Kesämuistoja

Metsäpuro
Aamutunnelma
Soita somer, helkä hiekka!
Kuusi ja lähde
Kuljin kerran läpi honkaholvin—

Kylätiellä
Miksi suree kummun kuusi?
Syystunnelma

MAALISKUUN LAULUJA

(1896)

MAALISKUULLA.

On raitis aamu, Palmusunnuntai, ja ilma tuoksahtaa niin puhtahalta, mut kylmä tuntu on sen tuoksullai
— on vielä talvi, viel' on hallan valta.

Jo kirkkahana aaltoo avaruus, jo päiväyt paistavi, jo hohtaa hanki, vaan kaikkialla viel' on hiljaisuus ja
taivas valju on ja maa on vanki.

Niin luonto nukkuu kuni lapsonen, mi onnen untaan uinuu herttahinta, ja tuskin kuulee hengitystä
sen, on otsa puhdas sekä tyyni rinta.

Ei vielä leivon suvilaulut soi, ei virrat vuolaat syökse kuohumalla, mut keväästä jo urvut unelmoi ja
kesä haaveksii jo hangen alla.

Näin kevätunelmoita urpupuun ja lemmen haavehia hangen alta lie nääkin nuoret laulut maaliskuun,
kun vast' on aavistettu kevään valta.

KOTI.

*Sijan tieän, kussa synnyin,
en tieä sitä sjoa.
kussa kuolo kohtajavi.
Kanteletar.*

ISÄN KUOLLESSA.

(1890.)

I.

Nosti kevät vaaramaille marjat, kylvi laaksoloille kukkiaa, vapautti aallot vaahtoharjat, velloi luonnon
vedet pursumaan, sydämissä elpyi toivesarjat, rinnat kaikki uhkui riemujaan.

Mutta kevät, riemunaika, multa murti toiveheni kultaiset, sytti sydämeeni tuskan tulta, hersymään sai
kyynelhettehät: kevähällä kuoli taatto kulta, siitä mulle murhe, kynelet.

II.

Yksin istun rantamalla kauniin kotilahdelman, siinä istun murhemiellä alla tuomen tuoksuvan.

Rinta aaltoo, aate raivoo, kuohuu kyynellähteet: »Taattoamme, taivon Herra, meiltä sentään vienet!

Vuota vielä vuosi, kaksi, jotta kasvaa siskot saa, viel' ei jaksa viljon veljet kurkihirttä kannattaa.»

Oli kuin ois aallot mulle säälitellen laulelleet, rukoelleet hongat, raidat, rannan paadet heltyneet.

Mut viikon päästä mä taattokullan jo saatoin oudolle retkelleen ja silloin saatoin ma alle mullan myös lapsenuskoni toiveineen.

*

Näin sitten mä haihtuvan siskosein kuin kuplasat maailmalle, näin sortuvan viljon veljyein niin nuorina taakan alle.

Näin voimien riutuvan äidiltäin, hänen horjuvan hautaan varmaan, ja sortuvan kallihin kotini näin, työn murtuvan taattoni armaan.

Ja silloin armasta taattoain ma muistelin murhemielin ja silloin lietoa kanneltain ma kaiutin kaihokielin.

Ja lauloin onnea lapsuuden, sen uskoa, uinailuita— kuin syksyn siirtyvä leivonen suvilempä, laulupuita.

III.

Kylmä on hangen kiiltävä pinta, kylmempi saiturin jäätynyt rinta, kolkko on lehdetön syksyn lehto, kylmempi onneton orvon kehto— kylmempi, kolkkompi vielä on varmaan patsas haudalla taattoni armaan.

RIKKARUOHOJA.

Noin noukit rikkaruohoja, oi äiti, taimitarhastas ja kohta kaikk' on puhdasta sun pienoisesä puistossas.

Mut kohta sydän lapseskin jo versoo rikkaruohoja— kun sielläi, äiti armahin, sa saisit yhtä puhdasta!

SALAISUUTENI.

Varkaan lailla hiivin hiljaa, ihmisiä karttelen, kuljen seinän vierustoita, keskitietä tohdi en.

Kädessäni käärön kannan, sitä hellin povellain, ett'ei multa aarrettani viedä vieras saisi vain.

Kaupungista päästyäni metsätielle poikkeen; sama mulle, minne kuljen— alle hongan istahdan.

Siinä vasta murhevirrat, itkut ilmi pulppuaa; kädessäni kannan koito äidin kuolonsanomaa.

1896.

MENNYT KOTI.

Äsken koito kotimailla kuljin taasen surussain, kun on mennyt koti multa, poissa poikamaailmain.

Poissa tuolta tuomilehto, jossa kertun laulu soi, poissa kuuset kukkalatvat, jotka lasna huminoi.

Karja käypi laitumella minun leikkilehdossain, kodin kuuset tukkipuina uivat kotilahdellain.

Pirtin peräseinämältä honka myöskin kaadettiin: uutistorppaan notkon päässä saatiin seinähirsi niin.

Honka oli turvanamme tuiskiessa tuulispään, sepä pohjan jäiset viimat aina väisti lehvillään.

Uusi aika lehdot murti, kuuset kumos, hongat kaas, mutta kodin kaunisteeksi noussee uudet taimet taas.

KESÄ.

*Linnut liitteli sanoja,
puien latvat lausehia.
Kanteletar.*

LEMMEN UHRIT.

Veikko: »Anna, sisko, ruusu tuosta,
ruusu ihanaisin,
että viedä immelleni
illalla sen saisin!»

Sisko: »Ota ruusu! Lemmellesi
annan ruusun parhaan—
oma lempi ryösti multa
elon ruusut varhaan.»

1891.

KULLAN LUO.

Synkkä on yöhyt ja öiset saaret, tumma on taivon vyö— Tummana impeni ihanan kaulan kaartavi kutri-yö.

Valkea, puhdas on aallon vaahto harjalla laineiden— Valkea mieli on impeni armaan, pulmuni puhtoisin.

Norjana aaltojen harjanteita halkovi purteni mun— Norjana noin myös notkuvi varsi impeni ihailun.

Täysiksi purjehen poimut tuuli painavi paisumaan— Täysi on impeni uhkuva rinta, täysi on tunteitaan.

Vinkuos viima ja ärjyös aalto, tuosta ma huoli en— Kohta ma joudun, kohta ma lasken kultani rannallen!

KULLAN LUOTA.

Mä yksin soutelen yössä ja laulelen hiljakseen ja katson, vierellä venhon kuin leikkivät väreet veen.

Ja aaltojen laillapa aatteet myös mulla ne karkeloi, ne eelle purteni entää, en seurata niitä voi.

Ja tuonne ne aattehet kiittää kodin armahan valkamaan, siell' äitini varmaan valvoo ja vuottavi poiuttaan.

Mut aatteita paljon, paljon jää purteni jälkehen: jäi impeni ihana sinne surumielellä rannallen.

Oi, onkohan taivaan alla viel' onnea suurempaa, kun keskellä kahden lemmen näin lempien soutaa saa!

ONNEN APILA.

Nelilehtisen apilan tullessain mä löysin karjatiellä, mut toisen hukkasin rinnaltain ja siit' olen murhemiellä.

Sen oisin ma antanut neidollein— sinä armahin neitokulta!— Mut tuost' älä itke, mun impyein, saat

ainoonkin sinä multa.

Kun illan tuulonen tullevi tuo, niin sille sen aion ma antaa, se onneni kukkasen impeni luo niin hiljaa, hellien kantaa.

Ja jospa se joutuis aalloillen, kun järven poikki se lentää, niin tottahan lahjana laineiden se neitoni rantahan entää.

Näin kulki mun kukkani toivoen ja raittiiksi kuohusta kastui. Mut nähnyt ei sitä impynen ja—murskaksi onneni astui.

1892.

SISKOJEN KESKEN.

»Niin suloinen ja hertas on kyll' onnellinen lempi, mut lempi vallan onneton on sentään suloisempi.

Näät siin' on aina tenhoa ja tuntehillä uutta, on toinen päivä toivoa ja toinen toivotuutta.»

Tään Siiri kuuli siskoltaan ja päätti tuota koittaa. Mut turhaan! Kaikki poiat vaan hän vangiksansa voittaa!

KAUPUNKIMATKA.

Poika nuori kaupunkiin läksi myötätuulta, purtta pientä viima vinha saatti salmen suulta.

Alkumatkan aavan seljän kulki joutuisasti. Vasta illan tullen pääsi kaupunkiin asti.

Missä viiپی poika nuori vaikk' on myötätuuli?— Rannalla on kullin koti, siellä simahuuli.

YLI METSÄN KOITTI JO PÄIVÄN KOI—

Yli metsän koitti jo päivän koi, kun nurmella neitonen kulki, kukat kukkivat auki jo umput loi, jotk' eilen illalla sulki.

Ja neitonen nuori se nurmella vain niin hiljaa, hiljaa astui, ja kukkaset nyökkäsi kuiskuttain, kun kasteesta helmat kastui.

KOSTETTU KOSTAJA.

Vuota, kylmä tyttö, kyllä koston— mietti poika tullen tytön luota— suukon kielsit, kohta kahta pyydät. Koston kovan mietti neiollensa poika nurjamieli metsätiellä: Kolmeen iltaan impyensä luokse aikunut tuo julmuri ei mennä.

Työtä tehden kului ensi päivä, lauleskellen poika nuori raatoi, keveästi kuokka nousi, laski, hiki helmieli kulmillansa.

Tuli toinen päivä. Laulu lakkas, kuokka unhottui ja otsa kuivi, katse kuokkijalta aina nousi yli kuusten tuonne kunnahalle, josta puiden taitse talo puunti.

Illan suussa poika kuokan heitti, juoksi lehdon lähteen vieremälle, siihen istahti ja illan istui, lauloi kaiholaulujaan ja itki.

Mutta lepikössä impi istui huokaellen sydänhuoliansa, kuuli kujerruksen kuttimielin, iloksensa itkun vaikerruksen. Turha, poikaparka, nyt on koston, vaikka viikon oisit nurjamiellä.

1893.

PAIMENTYTÖN KESÄ.

Tyttö nuori päivät pitkät kulki korpimailla karjaa paimennellen, siellä riemusuulla lauloi tyttö, lauloi

laajan ilman lintusille rinnan nuoren kaihot kaukomielet.

Metsätietä pyssy olkapäällä poika uljas, valkolakki, astui, kuuli kaiholaulun kalliolta, riensi sinne, näki neien nuoren— kysyi tältä, mitä tietä voisi päästä vaaran taakse tarvassuolle.

Pojan mentyä se tyttö itki, eikä itse tiennyt, miksi itki.

Toisen kerran luokse saman paaden sattui poika metsämatkoillansa, väsyneenä viereen immen istui, istui siinä kaiken kesä-illan nauratellen neittä kainokaista.

Pojan mentyä taas impi itki, eikä tiennyt vielä, miksi itki.

Joutui synkkä syksy, sade-ilmat, kuihtui kukat, siirtyi laululinnut, kuulunut ei enää metsämiestä, kaikunut ei laulu kalliolta.

Paatta vasten paimentyttö itki: nyt hän tiesi kyllä, miksi itki.

HAAVEILEVALLE SISKOLLE.

Käy pois, oi sisko, sen koivun alta, se koivu on turmion, tuskan puu! On huolten aaltoja lahden aallot ja kaihon tuoja on illan kuu.

Sen koivun oksilta kiehtoin soipi tuo tarina kaunis ja utuinen, mi pettänyt on niin monta, monta— ma myös oon kuullunna kerran sen.

Se kevään toivoja tarjoo sulle ja kutsuu onnehen ikuiseen. Mut ällös lauluhun liioin luota,— ei koskaan kuulu se toteuneen.

Ken kerran kuuli sen laulun tenhon, sen onnen kalpea kaiho vei, hän istui iltamat itkusilmin ja rinnan rauhoa saanut ei.

ANTIN PÄIVÄPALKKA.

Miksi nyt on Antti niin käynyt ahkeraksi, vaikka ennen mainittiin muita laiskemmaksi?

Hovistakin läksi pois— onkos kuultu moista!— vaikka saanut viikolt' ois markkaa kaksitoista.

Nyt hän päivät kaikki vaan männikköä kaataa, uutismaaksi utteraan lahden rannan raataa.

Miksi nyt on Anttikin käynyt ahkeraksi?— syynä suu on suloisin, immen silmää kaksi.

Sorja Selma aidan taa saapuu aina illoin, päiväpalkan Antti saa suudelmissa silloin.

MARJAMAANI.

Mansikkahan kesä-aamull' läksin, pellon pientareita pitkin kuljin, muistin varoitusta äitikullan: Tuo'os mulle myöskin joku marja.

Ahkerasti poimin, rove täyttyi.

Mikä liekin silloin kullan tuonut, tuonut saman pellon pientarelle!... Sinne marjat heitin maistamatta, riensin riemuellen kullan luokse huulten mansikoiden poimintahan.

—Ällös, äiti, marjojasi surko, vuota vielä muuan viikko, kaksi, tuon ma sulle koko marjamaani!

HEINÄTYÖSSÄ.

Niin kuumasti paistaa päivä, vaikk' onpi jo laskullaan, hiki peittävi Annin otsan ja rinta se aaltoo vaan.

Ja työnsä jo heitti ja juomaan meni tuonne hän metsän taa, kuss' sorjien kuusten alla hete puhtahin pulppuaa.

Jo varjossa posket jäähtyy janon viileä lähde vie— mut ties, kuin sattunut sinne myös naapurin Antti

lie!—

Jo kaikk' oli heinät koossa ja niityllä laannut työ ja päiv' oli laskenut ammoin ja saapunut vilpas yö,
kun kuusikon helmasta Anni sai kotihin kiiruhtain, mut poskia poltteli vieläi ja rinta se aaltosi vain.

KÄKÖSEN TARU.

Rannall' lahden istui talon Tilta kanssa Villesulhon kuherrellen, ihastellen illan ihanuutta, kuullen käkökullan kukkumista, joka tuolta rantakunnahalta helkytteli virttä viehkeintä, vihkivirttä kauniin pyhä-illan.

Virkkoi morsiolleen Ville silloin: —»Ootko tarinan sa kumman kuullut, että käkösestä syksymmällä tulee haukka, julma, pääskyn surma?»— —»Olen kuullut, mutta tuot' en usko», väitti Tilta, »onhan mahdotonta, että käestä, mi kevään kaiken kukkuu hellästi ja herttaisesti, tulla voisi ahnas, julma haukka».—

Vasta syksyllä kun sorja Ville häänsä vietti sekä toisen naisen torppaan tuonne lahden taakse saattoi, silloin vasta Tilta tarun uskoi ynnä paljon, paljon muuta myöskin, jot' ei ennen ollut uskonunna.

KARKELOISTA PALATESSA.

Ne karkelot niin oli hauskat, soi soitto niin hurmaavaan, ett' aamuhun huilasi aika— mitä äiti nyt virkkaakaan!

Hän käskihän varhain tulla mun tanssin touhusta pois, mut »Tonavan aaltojen» vierren ken äitejä muistanut ois!

Oi ällös, äitini, suutu, saat ruususen rinnaltain. —Mut voi, hän kysyä voisi mä keltä, keitä sen sain!

PETETTY NEITO.

Mä kävelin metsätiellä ja kuuset ne kuiski vaan: Tuo kalpea tyttö saanut lie rukkaset sulholtaan.

Mä laulua aloin laulaa ja ylkääni ylistin, hänen lempeä, uskollisuutta ja kuntoa kiittelin.

Lie lauluni leino ollut ja ääneni soinnuton, kun säälin huokaus hiljaa soi helmasta hongikon.

KUN NEITONI LÄKSI.

En saanut, impeni armahain, mä muistoa muuta sulta, jalan jälkesi jäi kotirantaan vain— vei senkin jo aallot multa.

AATEKUTEET, TOIVENIIDET.

Päivä istuttu ol' alla haapain vehreällä sammalmättähällä, laulut liedot kertoi lemmen tulta, naurut raikkaat rinnan puhtautta, päämme päällä haavan lehdet helkki, aallot leikki jalkojemme alla.

Joutui ilta, painui päivän kulta, utuisiksi lientyi lahden rannat, tuuli tyyntyi, taltui rannan aalto, haapain lieto helke hienontui ja kuiskeeks' suli, tuskin kuultavaksi. Lakkas silloin myöskin lempilaulut, naurannasta raikuneet ei rannat, äänetönnä, sanatonna siinä istuttiin vaan käsi kättä vasten— tunteet yhtyi, aate toistaan etsi.

Kumma kudos, tunnehuntu hieno tuntui yhdistävän meitä silloin, kuteet toivehista kultaisista, niidet siinä aueraattehista. Yö se kuteet kutoi, nitoi niidet, metsärastas polkusia polki, sukkulata heitti illan henki, pirtaa veti rannan lainekeiju.

KAIHOMIELLÄ.

Nouskaa aallot hyrskyharjat lauluanne laulamaan, että laulustanne taasen uljuutta ja voimaa saan!

Mutta mulle miehen mieltä aallot enää anna ei— on kuin joka lainehelta lauleleisi Lorelei.

1894.

RAKASTUNUT.

Raikkahasti laulaa aamunaalto, kun se läikkyellen rantaan lyö, hilpeä on haapalehdon helke, sit' ei paina elon päivätyö. Yksin kerttu laulaa murheissansa ikävöiden omaa armastansa.

Minä myöskin aamunaallon lailla ennen lapsenmiellä laulelin, sitten lietona kuin rannan haavat leikin, lemmin, lauloin, tanhusin. Nytp' on riemu poissa, kerttu kulta, saanut olen huolenvirret sulta.

KULTAANSA IKÄVÖIVÄ.

Oi, jos oma impeni armahin mä tänne sun vieraaks' saisin, karit kaikki ma tieltäsi perkkaisin ja väylät mä viitottaisin.

Ja kieloja aalloille kylväisin mä talvisen tuiskun lailla ja saisivat sadetta saaretkin ja kunnahat rantamailla.

Näin lempeni tuoksuja henkisit vaan ja kulkisit kukkamerta. Ja nyt jos, impi, et tullekkaan— niin tottahan toinen kerta!

HUOLISSAAN HUOKAILEVA.

Koko metsä on laulua täynnä, joka lehvällä lemmitään ja riemuten sirkut ja peipot ne kertovat keväästään.

Mut yhtäpä puuta ne linnut vaan karttavat kammoten— sen alla ma onneton istun ja huoltani huokailen.

MÄ METSÄN POLKUA KULJEN—

Mä metsän polkua kuljen kesä-illalla aatteissain ja riemusta rintani paisuu ja ma laulelen, laulelen vain.

Tuoll' lehdossa vaaran alla oli kummia äskettäin, niin vienoa, ihmeellistä all' lehvien vehreäin.

Minä miekkonen vain sen tiedän, minä vain sekä muuan muu ja lehdon lempivä kerttu ja tuoksuva tuomipuu.

ENSIMÄISEN YLIOPPILASKESÄNI MUISTO.

Järven taakse tehtiin venheretki, järven taakse talontyttölöihin, siellä viivymme me päivän kaiken: Aamu aholl' oltiin mansikassa, ilta pihamaalla karkeloitiin— yö?—se maattiin aitass' impysien.

Purjepurrella kun sitten sieltä pois me aamun tullen laskettihin, muilla kaikill' oli joku muisto, millä ruusu, millä lemmen kukka millä kielokimppu rinnassansa. Minä yksin ilman olin, eipä kukkaa suonut impi mustakulma— antoi oman nuoren sydämensä.

Kotirantaan päästyämme, toiset riistivät jo kukat rinnaltansa, mutta kauvemmin ja hellin huolin immen sydäntä mä säilyttelin— heitin pois sen vasta viikon päästä.

1895.

PYHÄT ON PIHLAJAT PIHALLA.

Pyhät on pihlajat pihalla, pyhä on kukka pihlajassa, marjaset sitäi pyhemmät.

Pyhä on kuusikon käkönen, pyhä on suvinen ilta, pyhempi Juhannusjuhla.

Pyhät on immen huulten marjat, pyhät on ruusut neien posken, pyhin puhtaus sydämen.

Puukko lyötiin pihlapuuhun suvi-iltaman sulossa, kevätlinnun kukkuessa. Poika julma neion nuoren miellytti metisin kielin alla pihlajan pyhäisen äiti vanhan nukkuessa.

HYLJÄTYN VALITUS.

Illalla kävelin mä kangasta pitkin, kankaalta kimpuksi kanervia kitkin.

Yö oli ihana ja tuulokset nukkui, kukkaset tuoksui ja käköset kukkui.

Miksi mun sydämeni synkäksi saikaan?—
Muistoni lensivät nuoruuden aikaan.

Katselin kädessäni kankahan kukkaa— impeä muistelin tuuheatukkaa.

Maahan ma kanervani kaunihit heitin— noinpa ma ilonikin multahan peitin.

SINIPIIKOJEN LAULU.

»Soi simapilli, kutsuos immet kuusikon helmasta karkelohon! Kuutamo kaunis alkava yöhyt— kaikki ne käskevi karkelohon.

Liehuos liina, huiskios huntu, verho sa ihanan impeyden! Impinä täällä vain elon kaiken leijaamme lehvillä kuusosien.

Ei sinippiat lemmestä huoli, aarre se vainen on ihmisien. Aarreko? ei vaan kalvava tuska, riemun ja onnen mi ontoksi syö.

Montapa kertaa luoksemme tullut illalla leikkihin ihminen on, leikkinyt täällä, suukkoja saanut, kylpenyt kanssamme virroissa myös.

Illan hän leikki, toisen jo itki, ett'emme lempeä tuntea voi— aamulla läksi kaihoa kantain, päivät mi nukkuu ja valvovi yöt.

Tuostapa paljon impiä metsän ihmiset syyttävät— meidänkö syy? Suukkoihin miks' ei ihminen tyydy, ilman ei lempeä leikkiä voi?

Mutta kun joskus illalla yksin istumme lehdossa vierellä vuon, lainehet virran vienosti laulaa rantaman ulpuja tuudittain,

silloinpa meillä pohjasta rinnan nousevi huokaus kaipauksen... Onneksi silloin tietänyt ei oo luoksemme hiipiä poikanen maan!»

SYYSLAULU NEIDOLLENI.

Jo pilvihin taivas peittyy ja paljas on rannan puu, tuul' laineita ärjyen nostaa, keto kukkiva kellastuu.

Suven hertas ja hempeä aika se kestävi hetken vaan, mut ainaiseksi se rinnan voi velloa aaltoamaan.

Kesän kukkaset elpyy kyllä taas tullessa keväimen— kun kestäis kesämme lempi yli talven ja tuiskujen!

MATKALLA.

Matka pitkä, mieli musta, mistä lohdun saapi?
Entisajan auvon muistot murheet karkottaapi.

Sinne jäi mun neitoni kuin kukka kotirannan; venhoni mä viiman viedä aukealle annan.

Ällös kukka kotirannan katso ulapalle, katso ennen laaksohon tai rannan kukkulalle.

Sortuvan mun aallon alle nähdä voisit siellä, siitä ehkä kauvan oisit, impi, murhemiellä.

—Joskus mua muista sentään, muista immyt rukka, ettei ensi aallon helmaan kaadu rannankukka.

ENSI LUMEN AIKUIHIN.

Oli tullut lunta jo tulvaltaan ja valkea vaippa se kattoi maan, kuin neitosen, unta mi haaveissaan vain uinuvi kainoista toiveistaan.

Lumi puhdasna päilyi ja impyinen se latuja hiihteli hangellen. Ja päivän ne säilyi ja yöhyen, kunis uus lumi peitti ne umpehen.

*

Oli ihana neito, niin puhtoinen ja nuori ja kaino ja kaunoinen. Hänet kerran kun keito mä nähdä sain, heti leimahti lempi mun rintahain.

Kesä-yöhyet vienot me lemmimme niin, mut syksyllä sitten me erkautiin. Vain muistomme hienot ne säilyivät— kunis uutehen lempehen häipyivät.

MAAILMALLA.

VIIMAN VIEMÄ, TUULEN TUOMA.

Minä koito kun synnyin maailmaan, oli tyyntä ja rauhaisaa, kuin alkavan ukkosen eellä on vaan— sitä tiennyt en aavistaa.

Mut kohtapa pilviä kokoutui mun taivoni tummentain ja ukkonen löi, vesi vaahtona ui— minä suojoa turhaan hain.

Kuin rikkasen pienen mun viimat vei pois kauaksi maailmaan; mut tullevi loppu se tuulellei— rikan heittävi helmahan maan.

PUHTAHAT PURJEET.

*Mit schwarzen Segeln segelt mein Schiff
wohl über das wilde Meer.
Heine.*

Poikana purjehdin purrella kerran laineilla lakkapäillä, silloin ma näin lumivalkeat purjeet, neitoni laskevan näillä.

Syömeni syttyi ja henkeni hehkui armahan immen luoksi, mut oli pilkkuja purjeen täynnä,— tohdinko niiden vuoksi?

Silloinpa pilvehen päiväyt peittyi vaatetta valkasemasta. Pilkkunen myös oli neitoni purje, varjossa näin sen vasta.

Pois päin, purteni murhemielin käänsin mä aavaa kohti— kaukaa ehkäpä immelleinkin puhtailta purjeeni hohti.

Voi kun et paistanut päiväyt silloin, kaikki nyt toisin oisi, mullakin oisi nyt puhtahat purjeet, jäljellä ihanne oisi!

AUER JA USMA.

Ei päiväyden auer ja yöhyen usma voi yhdessä leikkiä koskonkaan, näät toinen se lämmön ja lemmen on lapsi. ja toisen on kehtona kylmyys vaan.

Suvipäivyn suukosta syntyvi auer ja aikansa kaiken se leikkiä lyö, niin kaunisna päällä sen kaartuvi taivas ja aalloton selkän on sinivyö.

Sinä impeni oi, olet aamunen auer ja syntynyt lietona leikkimähän, et tiedä sä tuulista, ukkossäistä, olet lapsonen päivyn pilvettömän.

Minä syntynyt oon kuni yöhyen usma vain palteella rantaman hallaisen, ei kehtoa huolinut hellivä päivä, ma laps' olen yön sekä pimeyden.

Sun kehtoas kierteli haltiat onnen ja maailma tarjosi aarteitaan, mut äityen itkut ja näljän ja tuskan ma lapsuudestani muistan vaan.

Sinä kasvoit kummulla yhteiskunnan ja ruusuja vain oli elosi tie, minä laaksossa synnyin ja laaksossa kasvoin ja kulkenut en yli kukkien lie.

Ei marmori-otsasi puhdasta lunta ole huolet ne konsahan uurrelleet, ei tummunut itkusta silmäsi taivas, ei poskea kyntänyt kyynelveet.

Olet untuvakehdossa uinunut aina ja keijuset kehräsi untesi vyön— ja sentään koito ma toivoa koitin ja luottaa liittohon päivän ja yön.

Oli houreita haaveet ja turhia toiveet, ma hullu kun kummulta kukkaa hain, ei kukkine mulle ne kunnahan ruusut, saan laaksosta onneni etsiä vain.

Ei päivyn auer ja yöhyen usma ne yhtehen yhtyä konsana vois— kun joutuvi ilta ja usva kun nousee, niin auer jo pilkaten häipyvi pois.

SUURET AATTEET.

Elontaistossa, tuulispäissä nuo aattehet suuret vain voi ihmishenkeä nostaa— näin oppia lasna ma sain.

Mut aika ja alkava miehuus jo mulle sen tiedon toi, ett' aattehet liian suuret, myös painaa maahan voi.

KOMPIA.

1.

RUNOILIJA-YSTÄVÄNI HUOKAUS.

»Konstiko lauluja laatia on, kun on laulajan lahjat!— vasta se tietävi työn, kell'ei lahjoja oo.»

2.

ERÄS ARVOSTELU.

Tunnustan mielelläin, täss' että on aate ja muoto, kun sinä tunnustat, keltä ne ottanut oot.

3.

HELMIÄ KYLLÄ.

Kainosti laulusi nuo »Helohelmiksi» ristinyt oot sa, helmiä kyllä ne lie, mut hikihelmiä vaan.

4.

ERÄÄLLE KIRJAILIJALLE.

Ajatusviivoillaan hän peijaa, pentele, meitä aatetta etsimähän sieltä, miss' ei sitä oo.

VASTAMYRKKYÄ.

Hän lauluja laatien istuu yöt ja päivin hän lausui yönsä työt— mä kääntyen, nääntyen kuulen. Mihin, polonen poika, ma turvaudun, kun hukkaa oon runotulvaas sun?— On keksitty keino jo, luulen:

Kun astuvi majaan rauhaiseen tuo vietävä taas vihkoineen ja viereeni istahtaapi, omat lauluni tempaan ja armotta hänen kuultensa niit' alan lausua— hän kauhulla kaikkooapi.

FILOSOFEEAAVA YLIOPPILAS.

Voi, voi tätä kurjaa maailmaa, voi sinuas ihmiskunta, sua säälin mä niin, ett' taasenkaan koko yöhön en saane unta.

Mikä on tään elämän tarkoitus?
Mikä kansan ja yksilön määrä?
Mikä absoluuttinen oikeus
ja absoluuttinen väärä?

Ja löytyykö mitään jumalaa, ja jos löytyvi, minkähän moinen? Hän itsekö ohjaa maailmaa, vai tehnee sen joku toinen?

Jos Jumala onkin, on mahdoton ett' oisi hän immanentti... Ei! nythän tää, hiis viekoon, on kuin »pikku teologin» tentti.

Mut kurjaa, sen minä tiedän vaan, on reistata maailmassa, kun laina jo huomenna lankeaa ja tyhjä on miehen kassa.

TARINA SUURESTA TAMMESTA Y.M. RUNOJA

(1896)

TARINA SUURESTA TAMMESTA.

ALKUSOINTU.

Muinaisuuden mustan yössä, Pohjolan ajan alussa, aaltosi ulappa aava yli suuren Suomenmaan. Suolaisten sumujen yössä vyöryi synkät aallot vaan sylitellen, sylkytellen, halki aikojen halaten jäitä hyisten huippuvuorten, päitä lauttojen lumisten.

Aallot kulki tuulten teitä, aurinko ajan latua, hiljaa hiihti päivät pitkät, hiljaa hiipi pitkät yöt— päivä kutoi kuiden työt, yössä vuossadat samosi.

Vaan kun kerran päivän kaari taas taivolle kohosi, maa oli merestä noussut, veestä manner maatonunna, ulapalle outo saari, aalloille nimetön niemi.

Kenpä maata kylvämähän, toukoja tihittämähän?

I

Sitä kuusta kuuleminen,

jonka juurella asunto.

Suomal. sananl.

Kerran illalla Kalevan kansa saapui niemehen nimettömään, matkan vaikean vaivoistansa yöpyi rannalle lepäjämään, sytytti savunsa saarelmalle, tulensa niemyen nenähän toi, levitti lehviä kuusten alle, louhten lomahan majansa loi.

Vaan kun aamulla päiväyt koitti valaen vesille kultiaan, kummun kuudessa peippo soitti, kukahti käkönen oksallaan; silloinpa heraksi heltyi mielet, sulipa hymyhyn partasuut, silloin helkähti sydänten kielet, humautti rinnassa »isien puut».

Juuri kaivaten maata moista lähteneet oli kulkemaan tuolta he Aasian alkukoista otava, aurinko oppinaan— maata kaivaten, kussa senki luonto luontoa omaa ois, kussa Kalevan heimon henki korven honkien humussa sois.

Kohta tietäjä lyylin laitto, saneli pyhäksi salmen suun, kummun kuudesta oksat taittoi, julisti vuorella Jumalan puun, lepikön aitasi Hiiden haaksi, asuma-ahoksi vainajain, nimitti niemyen *Suomenmaaksi* Ukolle uhreja teurastain.

Näinp' on riemulla Kalevan kansa tuhanten järvien maahan jäi, aneli onnea Ahdiltansa, palui palkkoja metsältä, saarten salmihin verkot heitti, syvälle korpehen vipunsa vei, paaden kourussa kalansa keitti, tuntenut kaupun kaluja ei.

Vaan kun iltasin kumpuloilla päivän laskua katseltiin, tai kun erässä nuotioilla otavan sarvia outeltiin, — silloinpa helisi kannelkielet, kautta kumpujen soitot soi,

silloin sankarit vakaamielet sormet sormien lomahan loi, silloin loihtuja, laulelmoita partahuulilta humisi vaan, alkusyntyjä syviä noita, peruja kansojen kehtomaan: Vipusen virsiä, satuja sammon, »lovessa»-käyntejä loihtijain, kuvia kummia Kalman kammon, ituja Tuonelan tutkelmain.

Luonnon lapsena kasvoi kansa, nukkui honkien huountaan, uneksi uudesta onnestansa, heräsi aaltojen loiskinaan; huuhtia raaten, kaskia kaaten voimoa elämän nisistä joi, metsän Mielikin povella maaten luonnon luottehet kuulla voi.

Siellä suojana hongan juuri, taivon tähtöset päällä pään, kasvoi Suomen sukuni suuri, yleni henki heimon tään. Kuuhut kulki taivahalla kuusten lomitse kurkistain— kansa se kasvoi kuusten alla, käkösset oksilla kukkui vain.

II.

*Läksi puut ylenemähän,
vesat nuoret nousemahan,
kasvoi kuuset hukkalatvat,
lautui lakkapäät petäjät.—*

Kalevala.

Koittipa vihdoin Väinämön aika, Suomeni sankari-aika, tietojen, taitojen, taikojen aika, laulujen, urhojen aika, jolloin suur' oli Suomeni valta, laaja laulun ja soiton maa: Vienan päältä ja Valdain alta Suvannon suurten vetten taa. Jolloin Suomeni kansa sorja, ollut ei lännen, ei ounaan orja, jolloin Kalevan kalpa löi ja leimusi tietäjän taika.

Kauvas valliten merta kahta Permin purret kulki, kauvas kaartaan Pohjanlahta Kainuu satamat sulki, loitos Karjalan kannel kaikui, kauvas kantoi Jäämin jous, Taara-huutoja rannat raikui, kussa Yösalon purret sous. Silloin suur' oli Suomen kansa, Suomen leijona voimassansa, silloin heimoni kunniaa koko Pohjola julisti julki.

Josp' ois astunut silloin miesi, kansani yhtehen tuonut, temmannut miekkasi, rastinut tiesi, valtasi vaajat luonut! Josp' ois Väinämö harmaapäinen silloin tarttunut valtikkaan, taikka lähtenyt Lemminkäinen sukunsa suurena kulkemaan,— noussut heimonsa herttuaksi, veljeskansojen kaitsijaksi, Väinän rannoilta Ruijan suulle torvien soida suonut!

Vaan ei kutsua kuullut kansa, raikunut torven tahti, Väinämö soitteli kanneltansa, impiä ajeli Ahti; eip' on astunut silloin miestä heimoni onnea ohjaamaan, kansa ei tietänyt Kalevan tiestä, veli ei tuntenut veikkooan. Pennin rannalle Norja nousi, Väinän virtoja vieras sousi, Kainuun hautasi kansojen yö— vaipui heimoni mahti.

III.

*Ja quin keuekyluö kyluettin,
silloin ukon Malia iootijn.—
Agricola.*

Tullut oli koolle kansa tuomaan touko-uhrejaan vetten, vaarain partahilta kautta suuren Suomenmaan, tullut oli nuoret, vanhat vakkojansa tuomahan, pyhän Päivävuoren päällä Ukon maljan juomahan.

Tuolla tammipuiden alla urhot vanhat tarinoi, täällä kummun tanterella nuori kansa karkeloi; siellä istui Ilmariset, haastoi Väinöt harmahat, täällä leikki Lemminkäiset, astui Ainot armahat.

Meri aaltos vaaran alla, päivä paistoi päällä veen, kähkö kukkui kultasuulla, tammets huojui hiljakseen, rastas lauloi rannan puussa, sotka salmen suussa sous— silloin heimon valtavanhin tarttui maljahan ja nous:

»Terve kevät Pohjolahan, Suomehen suvinen päivä, terve lämmin lounatuuli, terve kumpuen kähkönen! Terve veet sinertämähän, viitakat vihertämähän, terve maahan marjan varret, terve kukkasets keolle!

Paista päivä näille maille, näien peltojen perille, nosta maa makoamasta, Luojan nurmi nukkumasta, pane korret korttumahan, sekä varret varttumahan, tuhansin neniä nosta, saoin haaroja hajota, kynnöstämme, kylvöstämme! Eip' on maa mehua puutu, voimoa Kalevan pelto, kun lie armo antajista, lupa luonnon tyttäristä.

Oi Ukko ylijumala, hattarojen hallitsija, iätä iästä pilvi, nosta lonka luotehesta, vihmo vettä taivahasta, mettä pilvistä pirota orahille nouseville, touoille tohiseville!»

Näinpä lausui heimon vanhin, kansa Ukon maljan joi, vanhat haastoi harvaksensa, nuori kansa karkeloi; kähkö kukkui kultasuulla, tammets huojui hiljakseen, meri aaltos vaaran alla, päivä paistoi päällä veen.

Silloin nousi outo purje ulko-ulapalta, laiva kohti Suomen saarta laski lännen alta; urhot tuota ensin luuli allin ampujaksi, naiset kaupin haahdeksi ja saksan haljakaksi.

Katsottihin, vuotettihin, niin jo nousi toinen, nousi toinen, nousi kolmas purje yhden moinen. Vaan kun koko taivon ranta välkkyi valkealta, silloin ties he vainolaisen tulleen lännen alta.

Silloin vanha vaiti jäi ja lakkas laulu nuoren, kotihinsa kansa riensi päältä Päivävuoren; kohta joka kukkulalta vainoliekit nousi, kautta suurten Suomen vetten sotapurret sousi.

IV.

Tänne miehet, tänne miekat, tänne tapparat tuliset! Lännen jouset, lännen joukot tuulen siivillä tulevat, pistävät tulehen pirtit, kylät polttavat poroksi, vievät viljat, kullat, helmet, kassapäistä kaunehimmat.

Kaiva kullat kuusten alle, aarnihautoihin hopeat, rahat kätke raunioihin, viljat purnuhun pudota, mutta kaunot kassapääsi, saattaos salon sisähän, sinikorven kainalohon, piilohon pimentopirtin!

Elä itke Suomen impi, elä äitini valita! Ei sinua vieras viene, koske koura vainolaisen, kunis on kultasi ellossa, poikasi kädessä pontta, sulhoja salolla Suomen, kalpoja Kalevan maassa!

Vaan oi armas äityeni, oi mun impeni ihana, et sä itke itseäsi, varo et vaarojas omia, poikasi poloa itket, suret sulhosi eroa.

Elä itke Suomen impi, elä äitini valita! En mä silloin suohon sorru, enkä kaa u kankahalle, kun sorrnun sotatiloille, vaivun vainotanterille. Soma on sotainen tauti, soorea sotahan kuolla, kaunis miekan kalskehesen.

Vaan en vielä vainajana, Mannun lapsena makoja, vielä saavun sankarina, heimon helmenä palajan, sata miestä saattamassa, tuhat tuomassa kotihin.

Tänne miehet, tänne miekat, tänne tapparat tuliset! Lännen joukot, lännen jouset tuulen siivillä tulevat! Anna tulla turmamiehen, saapua salakavalan! On meillä oluet pantu, vara vierahan varattu: jouset kaikki jäntehessä suun suloksi lännen sulhon, kaikki tapparat tanassa pään menoksi merisen miehen!

V.

Saapui kansa Auran suulle, poikki Pohjan tiestä, saapui sata jousikättä, tuhat miekkamiestä, mutta taakse taistokentän Päivän kukkulalle nousi Suomen suuret noidat suurten puiden alle.

Päivä näin kun vuoteltihin, niin jo vieno ilta saattoi luokse lännen laivat taivon rantehilta, nousi Ruotsi rantamalle, nousi rautarinnoin, läksi länsi taistelohon, länsi uskoninnoin.

Jop'on jouset jännittyi ja suihki sulkanuolet,
päivä peittyi vasamoihin, yöhön Pohjan puolet;
Lappi laaja katsomahan kaaloi tuota kummaa,
Turja kaikki kammostui jo talven yötä tummaa,

Iski mies jo miestä vasten, miekka vasten miekkaa, kalskui kalpa, raikui rauta, huuhtoi hurme hiekkää; silloin valkes Pohjan yö jo säilän säihkynnästä, revontulten roihun näki Lappi etelästä.

Vaan ei miekoin, miehin yksin sotaa käyty siellä, käytiin sotaa sanalla ja miettehellä, miellä, taidon kalvat tahkottiin ja tiedon linnat luotiin, kansanhengen kaikki voimat taistelohon tuotiin.

Tuolta takaa taistokentän tammikummultansa lauloi Suomen suuret noidat tenholaulujansa, lauloi pillat piilostaan ja turmat Tuonelastaan, Turjan tuulet, Hornan henget vainolaista vastaan.

Mutta heitä vastapäätä loisti lännen valta, välkkyi suuri kultaristi vaahderkunnahalta. Siellä helkkyi helmivyöt ja Herran kuvat kulki— siellä munkit Henrik piispan piirihinsä sulki.

Aina jatkui leikki julma, miesten leppä juoksi, rynnättihin, väistytettiin, vaihtui luode, vuoksi. Harveta jo Ruotsin joukot alkoi sieltä täältä— silloin nousi outo lieska Päivävaaran päältä.

V.

Kuinka lie se syttynytkin? Liekö loihtijalta kipunainen kirvonnunna tulustaulan alta, vaiko—niinkuin kansa kertoo kirkon legendasta— Ukon uhripuuhun iski liekki taivahasta.

Kuinka lie! Mut kauhu valtas Suomen miesten mielet, kun he huomasi vaaran päältä tuimat tulen kielet, kauhu hiipi kalvan päihin, tunki miesten tarmoon,— toiset pyrki pakohon ja toiset turvas armoon.

Näinpä loppui taisto suuri, taisto Väinön taian, näinpä päättyi päivä armas, päivä Väinön aian. Eikä vielä sammununna ollut soihtu ruskon, kun jo Suomi Kupittaalla otti uuden uskon.

VI.

*Kansa outoja anoppi,
ikävöitsee ilma kaikki.
Salamnius.*

Ja silloin Suomen tietäjä läksi vesiä ventoja kulkemaan, silloin vaiken Väinön kannel, kuoli luonto maan.

Silloin Metsolan metiset piijat ristit riistivät rinnaltaan, kullat kulmilta karistivat, ja huolivat itkien Tapion linnan mustahan murhehuntuun ja kauvas korpehen kätkeytyivät saunahan salaiseen.

Silloin Ahtolan armahat neiet, vaahtivaipat, sukelsi surren ainiaaksi alle aaltojen syvien, jättäen rannat, raumat, heittäen suruhun heleät hiekat, kaislikot yksin karkelemaan.

Silloin karkkosi ihanat immet kaarilta Suomeni taivaan, päättyi kirjat päiväyden neien, katkesi Kuuttaren kangas,— Ja kautta ilmojen, kautta maan soi valtava valitushuuto: On kuollut Suomen suuri Pan, on kuollut luonnon laulu!—

Mut Ruotsi silloin Suomen rantamalle myös merten takaa oudon taimen toi, ja vuodet vaipui ajan virran alle ja vieras virpi täällä vihannoi; se kohta päänsä nosti korkealle ja juuret vankat syvään maahan loi. Ja tiedon terhoja se tammi tarjos ja uskon katvehella kansan varjos.

Mut velkahan sen taimen kylväjille ei jäänyt Suomen kansa konsanaan, vaan kiitollisena tammen antimille sen otti uudeks' uhripuuksi maan ja kantoi kullat, heitti helmet sille ja antoi viime aumat pelloltaan ja uhras laumoin sille lapsiansa— ei, jäänyt velkahan ei Suomen kansa.

Näin yhä Ruotsin rautatammi nousi ja päälle pilvien se nosti pään ja yli maan sen ylväs latva nousi ja taivon kaiken katti lehvillään; ja turhaan ampui päältä päivän jousi ja turhaan kuuhut kylvi väkettä. Se tammi taivon valon maasta sulki ja yössä kaihomielin kansa kulki.

Ja suruun riemut sulii, päivät öihin ja murhe musta hiipi Suomelaan, ei kuuhut pilkkinyssä pirttilöihin, ei päivä koittanunna konsanaan; se tammen kyllä kutoi kultavöihin, mut yöhön jätti majat Väinön maan. Ja hiljaa hyräellen majoissansa näin päivää kaipaellen lauloi kansa:

»Ain' on päivä paistamatta, kuu kulta kumottamatta näillä Väinölän tuvilla, Kalevalan kankahilla. Vilu viljalle tulevi, karjoille olo kamala, outo ilman lintusille, ikävä inehmosille, kun ei konsa päiväyt paista, eikä kuuhuet kumota.

Hauki tiesi hauan pohjat, kokko lintujen kulennan, tuuli haahen päiväyksen; ei tieä inehmon lapset, milloin aamu alkanevi, milloin yö yrittänevi, nenässä utuisen niemen, päässä saaren terhenisen.»

Ja hongat humisi huolissaan Suomen salomailla ja surua solkikoivut soi ja huokasi korven kuuset;— hellitteli heinät vienot, kuikutti kukat kanervan, ahoset armahat vaikeroi ja nurmet nuoret itki.

Ja Väinön kantelo kaiutonna valitti kivillä rannan ja Suomen laulu orpona, onnetonna vierii maita, vierii soita, vierii synkkiä saloja vaan nääntyen näljissänsä.

Ja kansan riemu seisoivat vaiti vaan oven suussa, orren alla, mut mahtavana pöydän päässä, lautsan päässä, murhe, itku isännöi kun oli poissa armas päivä, Väinön maassa yö.

VII.

*Arvon mekin ansaitsemme
Suomen maassa suuressa.—
Jaakko Juteini.*

Mutta häipyvät hetket nukkuvankin, vierii sokeankin viikot pitkät, kului aika myöskin kurjan Suomen. Yössä yhä Osmon onni itki, kahlemissa kulki kansan kieli, murtui Suomen laulun suojamuurit, katkes kansanhengen kurkihirret, raunioiksi vajos Suomen valta. Kesannoiksi Sampsan pelot jäivät, kylvämättä kasket Kalevaisten, niittämättä Väinön touot, toivot: Kussa taannoin kansan vilja kasvoi, siellä huojui vaan nyt korpi kolkko; kussa muinoin karjan kellot kalkki, siellä kaikui ruske kontioiden; kussa ennen käkökullat kukkui, siellä yökkö lensi, huusi huuhkain.

Surumieli Suomen äiti itki: »Kussa kuljet armas kuopukseni, missä viivyt viisas Väinämöinen? Emos vanhan auttajaksi astu, joudu päästäjäksi päivän uuden, sekä päivän jotta kuuhutkullan!»

Silloin säälitellen Väinö vanha, joka paltehelta auerpilven kohtaloita Suomen kansan katsoi, katsoi kyynelsilmin, murhemieli, taivahalta tähtimiekan tempas, Kalevaisten vanhan väkikalvan— jonka sinne oli heittänyssä Suomen rantamilta lähtiessään— ja hän maahan valosäilän viskas, halki taivon, puhki pilvilöiden, läpi jättitammen taajan latvan.

Lailla leimauksen miekka lensi, vaipui kalpa Ukon vaajan lailla, tiensä leikkas läpi tammen lehväin, syvään päätä myöten maahan syöksi.

Näki kansa liekin leimahtavan, tuikahtavan oudon tulikielen ilman öisen, ikisyngän halki; kaikki tuota katsomahan riensi, kuunko keträ oli kirvonnunna, vaiko lentänyssä taivon tähti, pudonnunna päivän pyöryläinen. Neuliaisna sinne nuoret juoksi, kontiona sinne vanhat kulki, petran askelilla poiat potki, neiet joutsenena souden joutui— kaikki sinne, kunne viiru viittas, kunne rata rasti, juova johti.

Eipä ollut päivän pyöryläinen, eikä keträ kuun, ei taivon tähti, oli miekan kahva kankahassa, kultakahva, helmin huolieltu; mutta päältä paistoi päivän juova, reppänestä säde pieni pilkki, siinti taivas, kuulti kultapilvi. Jopa päättyi petran päivämätka, jopa soutu sorjan joutsenenki, ihastellen, ihmetellen kaikki jäi nyt katsomahan kankahalle, katsoi taivahasen, maahan katsoi, katsoi toinen toisensa, eikä tiennyt mistä oli miekka tullut, kusta revennänyssä päivän reikä.

Saapui vihdoinkin sinne ukko utra, itse Virokannas Karjalainen, joka syrjäisessä sydänmaassa eli yksin salon saunassansa, eli muinaisissa muisteloissa, lauleloissa ajan vanhan vainen. Hänkin nähnyt oli liekin lennon, kansan humun kautta korven kuullut, kaalonunna tuota katsomahan, vaikka tiellä jäänyt muista jälkeen.

»Onpa niinkuin tuolta päivä pilkkis», virkkoi Virokannas ihmetellen, tirkistellen kohti taivon kantta, kuusten latvain lomi kurkistellen. Vaan kun katse valon tietä seurasi päästä päähän, maahan taivahasta, huomasi hän kahvan kankahassa, hieroi silmiään ja tuumi silloin: »Eihän liene vanha Väinön miekka!»

Maahan kumartui ja sormin kulki kahvan kaunehia tunnustellen, tunki Ilmarisen ihmemiekan, tunki kirjat, tunki kullat, helmet, tunki Väinön vanhat taikamerkit.

Mutta kummissansa kansa kertyi äijän ympärille tiedustellen: »Miekan tunnetko ja mist' on tullut, kust' on tänne päässyt päivän pilke?»

Silloin Virokannas päänsä nosti katseen ylvään yli kansan luoden: »Kalvan tunnen, tunnen kantajankin! Senpä muinen seppo Ilmarinen takoi Väinämölle, veljellensä, kun ol' Louhi valon maasta vienyt, vienyt vuoren alle aurinkoisen. Sillä Väinö Pohjan kansan kaasi, voitti yön ja päästi Suomen päivän.»

Ihmetellen kysyi Suomen kansa: »Kummia sa kuulut haastelevan,— ken on Ilmarinen, ken on Väinö, kerro meille!»—

Virkkoi Virokannas Karjalainen: »Laulaisinpa, totta taitaisinpa, kun ois täällä joku joukossanne, joka löisi käden kättä vasten, mielen mieltä, kielen kieltä vasten, lähtäksemme laulun laajan teille, virren vienon vettä soutaksemme.»

Äänetönnä seisoivat Suomen kansa, vaiti viipyivät vanhat, nuoret. Vihdoin astui vaari sadan vuoden vanha toisten takaa horjuen ja lausui: »Taisin kuulla noita taatoltani joskus piimäsuuna pikkaraisna, vaan on ruostunut jo kielen lukko, kurkku kuivanunna, muisto mennyt. Toki vielä toisen muistutellen jotain niistä ehkä tietä voisin.»

Ja he istahtivat kankahalle, kannon päille, kalvan kahden puolin, löivät kädet vankat kättä vasten, saumasivat sormet toisihinsa. Karjalainen sana-arkun aukas, Virokannas virsilippahansa; lauloi ilojansa entisiä, muinaisia onnen muistojansa, lauloi Suvantolan sankareista, kosijoista kuulun Pohjan neien, lauloi Väinämöisen voimatöistä, Sampo-matkasta ja Louhen maasta.

Hymyhuulin noita kansa kuuli, niinkuin lapsi kehtolauluansa, jonk' on äidiltänsä ennen kuullut, mutta unhottanut maailmalla. Nauroi nuoret Ahdin leikkilöille, Väinön lausehille vanhat nyökkäs, itki neiet nuoret Kullervoista, poiat surkutteli Ainon surmaa.

Vaan kun vielä lauloi ukko kallas, kuinka kaikk' ol' ennen toista täällä, kuinka toisin täällä touko kasvoi, toisin leivo lauloi, lehto tuoksui. Kuinka ennen täällä suuret laulut raikui suusta suurten sankareiden, kuinka ennen täällä suuret miekat säihkyi säkeneitä suurten töiden, kuinka yksi, suuri Suomen manner kantoi yhtä, suurta Suomen kansaa— silloin kansa kysyi kaihomielin: »Miksi ennen kaikk' ol' onnellista, miksi muinoin kaikki kaunihimpaa?»

»Silloin paistoi päivä»—vanhus virkkoi. Ja hän lauloi, kuinka niemellänsä vapaa kansa kerran kynti, kylvi, mutta merten takaa vieras saapui tuoden rantamalle taimen oudon, taimestapa kasvoi jättitamma, jonka latva maasta päivän peitti.

Ukon kertomata kuunnellessa syttyi sydämissä aatos uusi, syttyi niinkuin kulo kankahalla: ensin hiljaa, ritisten se hiipi, piirsi matalana maata pitkin, kanervissa kiemuroiden kulki, kunnes löysi kuusen kunnahalta, kuusen korkean ja kukkalatvan, johon roihahti ja taivahalle kauvas kansan pyhän tahdon kanto: »Taitettava onpi tammi suuri, kauhu kaadettava Suomen niemen!»

Urhon huodon Väinämöinen kuuli, ja hän riemastui ja rinnassansa syttyi toivon säde, kerran vielä päästä ahojansa astumahan, soutamahan Suomen suvannoita. Ja hän lauloi uuden ilmapurren, emäpuuksi taivon kaaren taittoi, puutti pohjan ilman pieleksistä, päivän sätehistä laiat liitti, kokan kultas aamun purppuralla, illan kuutamolla keulan huoli— valmis lähtemähän ollaksensa, konsa kajahtaisi kutsu kansan.

VIII.

*Yksi mieli, yksi kieli,
siin' on suoja Suomenmaan.*
Oksanen.

Jo silloin Väinön kansa ties, mit' tehdä miekallansa, ja voiman rinnassansa nyt uuden tunki Suomen mies ja iski kalvan kahvaan— ja raadannasta rahvaan jo soitti somer alla maan ja helkki kangashiekka, mut eipä kalpa nouse vaan, ei vääjä Väinön miekka,

Ja kautta Suomen kaivattiin nyt miestä miekan päähän ja Auran rannat raivattiin ja Pohjan korvet porkattiin nyt aina Turjan jäähän. Mut ollut kalvan nostajaa ei suuren Suomen mailla ja ilman päivää itki maa ja kansa kuuta vailla.

Mut silloin nousi »pikku mies», kuin tuoma äkkitaian, hän työnsä tunki, tiensä ties ja arvas tuulet aian. Ja annas, kului hetki, kaksi, hän nousi maansa mahtavaksi ja katsoi yli kansojen ja kohos korkeaksi: kun jalka maassa teutaroi, niin pilvet päättä piirsi, kun ääni kautta korven soi, niin kaiku vuoret siirsi.

Hän tempas teräsjänterin nyt kalvan kankahasta ja ihmetellen nähtihin sen vanha loisto vasta: kun kuuhut paistoi kärjeltä ja tähdet lappelalta ja päästä koitti päivän koi ja aamu kahvan alta!

Ja päänsä päällä miekkoaan hän heilahutti kerran ja tulet tuiski halki maan ja iski ilma Herran. Ja tammen suuren kaadantaan. nyt urho läksi voimassaan ja mäet mätkyi ja linnat liikkui ja kivet kirpoi ja paadet kiikkui ja kosket kohisi kuivillen ja virrat suunsa sulki ja kuuset kumarsi laulaen, kun Pohjan urho kulki.

*

Alle tammen kun oli tullut urho, miekka kirkas pilviä kohti nousi, nousi niinkuin nousevi kirjokaari kannelle taivaan.

Iski kerran, iskipä toisen, tulta miekka leimus, puu säkeneitä säihkyi, ilma vinkui kuin rajuyönä huiput aution vuoren

Niinpä vihdoin kerralla kolmannella tammi lysmyi kuin Ukon lyömä, taittui; ajan tuulispää tyven työnsi länteen, kaakkohon latvan.

Mutta miekan urho se heitti jälleen tähtiparvein taa sinitaivahalle, heitti kansalleen valon viittojaksi, soihduksi yössä.

IX.

*Ja on kuin ilma uusi
taas hengähtäis yli maan.*

Paavo Cajander.

Jo pääsi paistamahan Suomen päivä, jo pilvet pääsi pitkin juoksemaan ja väistyi Väinön maasta huolten häivä. Ja aamu uusi aaltoo halki maan, kuin virta, joka teljet tempas eestä ja vyöryy voitokkaana voimassaan. Ja leivot kaartaa taivon kantta seestä ja kunnahilla huljuu huomenkoi mi kimpoo kirkkahana lammen veestä ja rantapuiden lehvät purppuroi ja heittää heinän päille suuteloita ja kanssa kaisla-neitten karkeloi.

Ja lehdot helkkää lempi-uuteloita ja onni oksapuilla visertää ja kuuset heijaa kulta-unelmoita. Kas, kuinka tuoksuu kevätkerkän pää ja päivän sattuessa kuusten alle, kas, sammal silkin lailla välkähtää! Ja lämpö läikkyy maalle nukkuvalle ja kukat umpustansa kurkistaa ja perhot leijaa. Näinpä taivahalle nyt huomenhymniänsä hymyy maa ja auer tanssii aamun poskipäillä ja tereet terhenisnä tanhuaa.

Mut kuningas ei saavu yksinään, vaan jalo juhlijoukko seurassansa, kun vierii valtavaunut kruunupään, niin lauluin, huiluin häntä seuraa kansa. Ja yksin tullut Suomen päivä ei, vaan ajan orhi eellä viestit vei ja Suomen mieli kulki kupeellaan ja ohjaksissa istui onni maan ja valtikkata kantoi Suomen valta ja ristirinnoin Suomen kieli kulki ja kansan riemu kaikui kaikkialta— ja Suomen laulu juhlasaaton sulki.

Ken ei nyt tahtois nähdä ruhtinastaan, niin, nähdä sekä näyttää lapsilleen? Ken ei nyt rientäis valtiaansa vastaan ja yhtyis ylkäsaattoon iloiseen? Ja arki-askareensa jätti kansa ja kesken kyntäjältä sarka jäi ja pöydän alle neule neieltäi ja kaikki riensi juhlapuvuissansa nyt kyläraitin päähän katsomaan, kons' saapuu kansan taatto, Suomen suoja, kons' saapuu valtaherra, valon tuoja, se kauvan kaivattu, se toivo maan.

Ja tuomen lehväsiä kansa leikkaa ja pistää tietä pitkin tuoksumaan ja portin laitannassa poiat veikkaa ja neiet nuoret kylvää kukkia. Mut metsän rantaan pälyy joka pää ja kaikki vuottavat he ruhtinastaan.

Jo kumu kuuluu, tomu pöllyää ja tieltä kuultaa kullan välke vastaan... ja polvet neitojen jo nyykähtää ja vaari kohottaa jo lapsenlastaan.

Mut *Hän* ei saavu vielä, viesti vaan, uus aika, airut päivän ruhtinaan, min orhi kulkee kuni aamurusko ja karkaa rautakengin kautta maan, min kypärässä heiluu uusi usko, ja uusi toivo välkkyi kalvassaan.

»Hän saapuu, saapuu!»—ajan airut huus, »hän saapuu, Suomen auvo, aamu uus! Tiet maassa tehkää hälle avaroiksi ja portit kaartakaatte korkeoiksi, hän kulkekohon kukkasilla vaan ja astukohon

köynnöksien alla ja olkoon kaikki kansa polvillaan, kun kuninkaanne saapuu kunnialla!»

Hän tuossa on jo. Orhit hirtahtaa, ja vaunut lentää lailla Ukon nuolen, ja kauvas vaaruu alla vankka maa ja metsä maahan painuu kahden puolen. Ja kansa portin luona polvistuu ja aamuansa vartoo avopäin; ja kukkatuoksut tielle tunkeuu— ne myöskin ruhtinastaan tervehtäin.

Jo veräjälle vaunut seisahtaa ja pyssyt paukkaa, liput liehuu, ja kummun päältä kirkonkellot kaikuu ja mahtavasti vastaan vaarat raikuu— kun valtias se nousi vaunussaan ja viittas lempeästi kädellensä ja loihe lausumaan:

»En maahan polvistaa ma tahdo teitä, vaan tahdon korkealle kohottaa. En vaadi teiltä muita seppeleitä, kuin joita kasvaa hyveen kukkamaa. En avaroita teiltä ano teitä, mut sydämenne mulle avatkaa, ja kaikin seuroineni majoitusta ma siellä pyydän sekä siunausta.»

Hän päätti näin. Ja riemun huuto nous, kuin tuulispäässä aalto ulapalla, se kasvoi, karttui, paisui, kauvas sous ja vaikes maininkina vaipumalla. Mut kuningas se astui vaunustansa ja läksi katsomahan kansoansa ja lapset eellä kulki laulaen ja vanhat seuras vaiti siunaten.

Näin kulki kuningas se kautta maan, ei vieraellut luona valtojen, ei poikennunna palatseihin vaan, mut usein mökkiin muonarengin astui ja yöpyi torpan majaan matalaan. Ja kaikkialla kunne kulkikaan ol' ovet auki selkoselällään ja suli sydämet ja silmät kastui ja rauha, riemu seuras jälkiään.

Ja kansan onni kaikui ouruten ja siunausten siimesvöiden alla ja kukkasilla nuorten toivojen näin Suomen päivä kulki kunnialla.

TAMMEN LASTUJA.

AALTOJEN ALLA.

On uljahin korallilinna meren pohjalla myrskyisen ja linnassa valta-istuin se päilyvi päärlyinen, ja istuimella on impi, ei impiä inhan maan, ja kauvas loistavi kruunu hänen tummilla kutreillaan.

Niin suuret on suojat siellä, salit hohtaan huikaisee, sadat soihdut seinillä räiskyy, tuhat tuohusta leimuelee. Ja tuuli kun joskus tyyntyy ja taivas seijastuu, niin kaunihit kangastukset veen pintahan heijastuu.

Ja myrskyt merta ne velloo ja tuulet ne tuivertaa ja vetten vyöryvät vuoret ne nousta ja vaipua saa, mut tyyntä on aaltojen alla, kuhun tuul' ei tunkea voi,— vain vienona viestinä sinne humu ulapan aaltojen soi.

Ja luovien haahdet halkoo meren pintaa meuruavaa, vene taivahan rannasta nousee ja vaipuvi taas sen taa; eri lippujen alla ne kulkee, eri matkan on määrä ja tie, mut tuuli ne vihdoin kaikki taa taivahan rannan vie.

Ei haaksien onnesta huoli meren vaahtisen valtiatar, merimiesten pyyntöjä kuule ei linnan haltiatar, hän aaltojen kulkea antaa, miten tahtovi taivas vaan, ja haaksien hautahan syöstä meren kuiluja kulkemaan.

Mut joskus pursi kun pieni on joutunut myrskyhyn, jolt' aalto on airon saanut, mela hukkinut hyrskyhyn ja rikki on purren ruori ja venhoa viimat vie, mi lahtien lainehille vain luotukin varmaan lie—

Niin silloin Ahtolan impi se astuvi linnastaan ja ulapan ympäri purren hän peittävi kutreillaan: jo taltuvi aaltojen raivo, jo vienona viimat soi ja korjata haapion hauraan merenkulkija koito voi.

Mut laiva jos purppurapurjein yli aaltojen ylpeilee, min rungossa pillat piilee, rikos mastossa vaanielee, min kannella karkelo käypi, ilo raikui sortajain, mut ruuma on orjia täynnä ja itkua, vaivaa vain—

Niin silloin Ahtolan impi se astuvi linnastaan, sen seiniltä soihdut tempaa ja tarttuvi valtikkaan, yön synkäksi taivahan lientää, vihan vaahtohon vellovi veen, ja sortajan haahden hautaa hän pauhulla pauvanteen.

Mut muutoin aaltojen alla hän yksin istuvi vaan ja silmänsä suuret hän tunkee meren kuilujen

maailmaan, mihin kurjan kuolevan silmä ei konsana nähdä voi, mut kaikuja kummia josta pyhähetkinä joskus soi.

Niin, laulujen korallilinna ajan aaltojen alla on ja helmistä ihmishengen on istuin morsion, min otsalla aatteen kruunu kuun loistolla kuumottaa, ja valtikka hällä on tunteen merenkultaa kuultavaa.

Ja suuret on suojat siellä, salit hohtaen huikaisee, sadat soihdut seinillä räisky, tuhat tuohusta leimuelee. Ja tuuli kun joskus tyyntyy sekä taivas seijastuu, niin kauniit kangastukset veen pintahan heijastuu.

VÄINÄMÖISEN SYNTY.

Näin oli synty Väinämöisen, rotu rohkean runojan:

Meren laajan suuri sulho kaihosi Kavetta naia, halki aikojen halasi immeksensä Ilmatarta. Valjasti valiot varsat, veden varsat, vaahtoharjat, kokosi kosiokullat, huolitteli huomenlahjat, ajoi neittä kihlomahan, ilman impeä kosihin.

Kauvas kaikui ruoskan roiske, kuului kuorskuna hepojen, kauvas kuulti kullan välke, loitos helmyet helisi, ajaessa Ahtolaisen ilman impeä kosihin.

Tuop' on impi, ilman tyttö, Kave luonnotar korea, istui ilman vempelillä, taivon kaarella kajotti pilvilinnan liepehellä, utu-uudinten takana.

Lausuipa ulapan urho:
»Istu impi korjahani!»—
Impi noin sanoiksi virkki:
»Miksi neittä korjahasi?»

Veden valta vastaeli: »Meren laajan morsioksi, aaltojen ajelijaksi, Ahdin linnan liikkujaksi, suojien sulostajaksi, kultieni kantajaksi, helmien helistäjäksi.»

Lausui laajan ilman impi: »Suotta kultasi kuluvi, helmesi helähtelevi! Impenä ikäni kaiken aina aionkin eellä, enkä suostu sulhosihin, mielly miesten leikkilöihin.»

Veen valio, ulapan urho, tuosta suuttui ja syäntyi, nosti aallot ärjymähän, hirmumyrskyt mylvimähän väkivalloin vieäksensä ilman impyjen ihanan. Vuorina meret kohosi, tuntureina tuulten alla, veet samosi syövereistä, pohja kuivana kihisi, paaet paukkui, louhet loukkui, vaahto pilviä valeli.

Mutta Ilmatar ihana istui ilman vempelillä suojassa ikisulonsa, impisalpojen salassa, kuhun ei tunnu tuulten voima, ei ulotu urhon raivo.

Vihdoimpa vihainen sulho leppyi vallan lempeäksi, vuoret laski, laaksot nosti, meren tanteren tasasi kirkasna kimaltamahan, lämminnä läpäjämähän. Syvältä sydämestänsä kultansa kuvan hän nouti, toip' on lempensä totisen pinnallensa päilymähän, kaunisna kajastamahan.

Kave luonnotar korea pilkisti lomasta pilven: Katso! Kalvosta ulapan paistoi kaunis taivon kaari, kaarelta korea impi, kuuhut neien kulmaluilta, päivyvät impyjen povelta.

Neitosen sydän sykähti, kimmahti kivinen rinta, leimahti povessa liekki, suonissa säkenet suihki—vaan ei vielä ilman impi suostu sulhonsa sylihin.

Tuostapa ulapan urho epätoivohon topertui, suri yössä yksinänsä, hämyssä häveten itki, itki ilmoille surunsa, kaihonsa utuna kanto.

Mutta katso! Kaihopilvet, kyynelten utuiset uhrat, korkeammalle kohosi kuin vihan vihuriaallot, tai hymy hyvän sydämen; nousi taitse taivon kaaren, otavaisen olkapäitse, sylihinsä immen sulki, kaulasi Kapehen nuoren, kuiski kummia sanoja, ulpujen utuista kieltä, kertoi kaihoja kevähän, umppujen unelmamieltä, lemmen nuoren nautinnoita, luonnon luomisen lumoa.

Silloin Ilmatar ihana tunsu tuntehen povessa, tuskan niin ilonihanana, riemun niin surunsuloisen, kuin on kuutamona keväinen ilman tumman tuoksutessa— ja hän astuikse alemma, vaipui valtahan utujen.

*

Vieri impi veen emona, meren laajan morsiona, vuotta seitsemän satoa, yhdeksän yrön ikeä, allansa aliset aallot, yllänsä ylinen taivas— Siellä syntyi Väinämöinen lemmestä meren ja ilman.

KUN KELLO SEISOO—

Tää kansa on kuin kaupunki, min tornin kello seisovi, ja aikaa kysymähän niin nyt kaikki juoksee naapuriin.

Mut toisen kello edistää ja toisen jälkeen ihan jää ja kaikki toimet nurin käy, kun ajan johtajaa ei näy,

Jos tääll' ois *mies*, jos yksikin, niin itse nousis tornihin ja voiman oikeudella hän sen kellon vetäis käymähän.

Ja huutais: »Näin on aika maan!»— ja oman päänsä mukaan vaan hän ajan kellon asettais— ja kaikki uskoa sen sais!

Ja vaikk' ei ois se tullutkaan niin sekunnilleen oikeaan, ois pälkähästä päästy pois ja jokin aika saatu ois.

Mut mies se viipyy, viipyy vaan ja yhä seisoo kello maan ja kaikki toimet nurin käy, kun ajan johtajaa ei näy.

LEMMINKÄISEN LAULU.

*Puhu tuuli purjehesen,
ahava aja alusta!*

Kal. XXIX.

Tule tuuli, tuu purtta, vieös veikkosi venettä, anna juosta puisen purren, mennä mäntyisen venehen saarelle sanattomalle, niemelle nimettömälle!

Sinut tunnen kyllä, tuuli, sinä vanhin veljistäni: saman saaren kainalossa syntyi Ahti ja Ahava ilman impien ilossa, päivän lämmön läikkehessä.

Niin mä kasvoin tuulen kanssa nenässä utuisen niemen, kuljin tuulen kumppalina, vierin veljenä ahavan ympäri selän sinisen, lakkipäien lainehien.

Tuuli se pojan povehen puhalsi vihurit vinhat, idän irnut, kaakon karjut, luotehen sotaiset soitot; henki myöskin hellät tuulet, kodin armahat ahavat, emosen etelätuulet, lemmen vienot länsileyhkät.

Näinpä kaikki taivon tuulet tunnen raukka rinnassani, siksi kuikkana kujerran, lokkina lotaeleime, enkä tieä, kunne kuljen, minne viepi mun vihuri, viepikö kohin kotia, vaiko mieron valkamaille.

Kaikki tunnen tuulten kärjet, paitsi pohjosen tereä! viel' ei halla verta hyydä, puhalla puhurin henki Ahtolan pojan povessa, saati liedon Lemminkäisen.

Enkä kuikkana kujerra, lokkina lotaja aina, vaan ma kotkana kohoan, haukkana viriän vielä, taivot kaarran, maat tähystän, halki ilmojen havisen.

Pelätkätte peipposeni, varokatte varpuseni, ilman kokkojen iloa, taivon haukkojen halua!

Liidän neitten linnan päälle, impien laelle lasken, haiverran havukan lailla tyttöparvesta parahan, heleimmän helmipäistä, kukkapäistä kuuluisimman.

Puhu tuuli purjehesen anna vauhtia ahava, läikyä alusta länsi, lempi lennätä venettä saaren impien iloihin, kassapäien karkeloihin!

VANHOILLE.

Te seisotte keskellä keväimen kuin kaislikko mennehen kesäinen, joka lahden rannassa säilyi yli talven ja tuiskujen.

Se myöskin on nauttinut nuoruuttaan ja kevään nähnyt on loistossaan, kun päivässä aallot päilyi ja tuulokset tuoksui vaan.

Niin lietona lehtojen helke soi, niin vienoja viestejä tuulokset toi ja perhonen silkkisiipi yli kaislojen karkeloi.

Mut joutui syksy ja synkät säät, sai kylmät ilmat ja tuulispäät ja halla se maahan hiipi, tuli pakkaset,

tuiskut ja jäät.

Yli talven kaislat ne murheissaan lumipäisinä rannalla seisoivat vaan ja kun vinkui talvinen tuuli, he kuiskivat muistojaan.

Ja muistivat aikoja nuoruuden, noit' aikoja toivojen, riemujen— ja ijäksi kuollehen luuli he luonnosta keväimen.

Kevät taas tuoksuja, toivoja toi, taas lintujen lauluja lehdot soi, taas lahdella sotkat soutaa ja perhoset karkeloi.

Mut rannan kalpeat kaislat vaan ne hiljaa huojuvat huolissaan ja miettivät, miksihän joutaa koko luonto nyt riemuamaan.

Nää aallot outoja heille on, tään tuulosen kuiske tuntematon ja kumma on kukkien tuoksu ja helkkinä haaviston.

Ei uutta se oo, on vanhaa vain, mut vanhaa, mikä on uutta ain kuin vierivän virran juoksu ohi rantojen viljavain!

Tää laulu on laulua keväimen, tää aalto on aaltoja nuoruuden, joka ulapan tuulissa nousi ja nyt vyöryvi lahtehen!

Ken ei sitä ymmärrä onneton on, sen murtava hyökky on aallokon, sen ampuva ajan on jousi, se kuoleman kulkija on!—

Te seisotte keskellä keväimen? kuin kaislikko mennehen kesäinen, joka lahden rannassa säilyi yli talven ja tuiskujen.

VÄINÄMÖISEN PALAUS.

»Oi joutuos Väinämö vanha luo kaihovan kansasi taas, nyt Suomessa suuri on juhla ja joulu on ympäri maas! Jo paistavi päiväyt meillä ja päällä on taivas sees, mut poissa on Pohjan sampo ja vaiti on kantelees.»—

Näin kansan huuto se kaikui yli laaksojen, laineiden ja pauhaten ilman patsaat satakerroin kertasi sen. »Oi joutuos Väinämö vanha, sua kaihoten vartovi maas, on tarvis sampoa uutta ja tarvis soittoa taas!»

Ja Väinämö kutsun kuuli ja riemuten rinnassaan hän reilahan laivan laitto ja hattarahaljakkaan, ja lykkäsi vesille venhon ja suuntasi Suomehen päin ja taivahan rannat jätti ja pilvien paltehet näin.

—Kas, Suomen lahdella laiva läpi hyrskyjen kiidättää, min kokka kuultavi kultaa ja päivänä välkkyvi pää, ja ruorissa istuvi urho niin muhkea muodoltaan— ken lie, kenen lienevi laiva?—kävi huuto nyt kautta maan.

Ja rantahan vierasta vastaan koko kansa se virtasi niin... jo nähtihin laivan laatu, jo laskija tunnettiin! Niin oudot on purjehet purren ja masto on kummana maan, mut tulija ei ole outo, vaan tuttu vanhastaan.

Ja rannalle kansa se joutuin telapuita nyt viskoelee ja urhot kuusia kaataa, pojat kuoria kiskoelee: »Hän saapuvi, sankari suurin, hän saapuvi Suomehen taas— oi terve, Väinämö vanha, taas vanhaan valkamaas!»—

Jo maalle laiva se laski, emä piirsi jo pohjahan, mut silloin laitahan tarttui kädet kansan riemuavan ja kauvas kaarnana laiva lens keskehen kuusiston perämiehen rannalle tuoden—kuten maan tapa vanha on.

Nyt Päivän kummulle käytiin tulojuhloja riemuamaan, kevätjuhloja nuoren Suomen, valojuhloja Väinön maan, johon yhtyis nuoret ja vanhat ja aika vanha ja uus ja muinaispäivien muistot ja toivojen vastaisuus.

Ikitammien sijalla kasvoi siellä lehto nyt kaunoinen ja lietona leppien helke soi lempeä tuulosten; mut vielä oli ennallansa kisataanner tanhuavain ja paikallaan oli paasi, pyhä paatero loihtijain.

Ja lehdossa, lehvien alla taas haasteli harmajapäät, siellä leimusi muistojen liekit, sulsi sydänten jäykkien jäät; ja kiertäen miehestä mieheen simasarkat vaahetiset käy— vaikk' kuultavi kannujen pohjat, ei muistojen pohjoa näy.

Mut tuoltapa laulut liedot pyhä-illan ilmahan soi, siell' aamun nousevan kansa kisakentällä karkeloi; ei yön ole varjoja siellä, ei murheen muistojakaan, siell' liehuvi onni ja lempi ja toivehet nuoret vaan.

Ja kansan keskehen Väinö hymyhuulin istunut on ja katsovi vanhojen juhlaa ja riemua nuorison. Hän nähnyt on onnessa kansan ja nähnyt onpi sen yössä— siin' istuvi muistojen urho, mut toivojen sankari myös.

Näin juhli Väinön kansa, näin juhli Väinön maa ja ilma on onnea täynnä ja toivojen tuoksuntaa. Meri kuohuvi kunnahan alla, kilo laineill' leikkiä lyö ja kauvas kumpuja kaartaa käen kukkujen kultavyö.

Mut kaunehin kassapäistä nyt astuvi Väinön luo ja kantelon viisikielen ikitietäjän kätehen tuo: »Oi ottaos omasi Väinö, suo soittosi soida taas, ja laulaos vanha laulu—näin pyytävi nuoret maas.»

Ja pitkin poskia Väinön vedet virtasi tulvanaan,
kun vanhan, vaskisen soiton taas tunki hän polvellaan.
Ja riemuten kansa se huusi nyt rientäen tietäjän luo:
»Oi laulaos vanha laulu, taas kantelon kaikua suo!»—

Mut silloin Väinämö nousi ja harmajan nosti pään ja loihtijan outo lieska nyt leimusi silmistään: »En vanhaa laulua laula, vaan uuden laulun ma juon, ja aamua Suomeni armaan ma soittoni soida suon!»—

Nyt lehtohon Väinämö läksi ja naulojen leppiä toi ja halkoen vasket vanhat hän kieliä uusia loi; ja uutehen riemun kaikuun hän soiton sommittaa ja aamun sointuhun sorjaan hän kantelon vanhan saa.

Ikipaadella Väinämö istui ilo entinen polvellaan ja paaden ympäri kansa se ääneti vartoi vaan ... niin hiljaa lainehet loiski ja hiljaa kuunteli kuus— jo helisi vasket vanhat, jo virisi virsi uus.

Se soi kuni ukkosen nuoli läpi pilvien pauhoa vain, se soi kuni kuutamon hohde yli ulpujen uinuvain, se kertoi päiväyden voimaa, valon voittoa keväimen, se luonnon aamua lauloi, ilon nousua ihmisten.

Yli aaltojen, alhojen, vuorten sävelkeijuset karkeli näin joka kuusehen kiiveten kilpaa, joka kukkahan pilkistäin: »Miks' uinut siskoni vielä, oi heräjä veikkoni, hei— on päivä, on palannut Väinö, yön peikoista pelkoa ei!»—

Kas, tuolta jo honkien alta sinihuntuja huiskaelee ja oksilla haltiat harmaat hymyhuulin kuiskaelee!
Kas, täällä jo Vellamo itse meren kuohuja halkoelee ja Ahtolan armahat immet yli aaltojen palkoelee.

Mikä helinä päiväyden päällä, mikä kulina kuussa soi?
Mikä kaarella siintävän taivaan niin kummasti kuultaa voi?
Siell' Ilmatar aavojen merta punapilvellä purjehtii
ja Kuutar ja Päivätär siellä valon huntuja huolehtii.

Jo kajahti kangashiekka, jo pemahti peltomaa, kumu kuuluvi nurmen alta, aho liikkuvi, aaltoaa— sielt' astuvi Mannun joukot, peri-isännät ilmautuu, esivainajat vainioiden ja Kammojen kansa muu.

Yli aaltojen, alhojen, vuorten näin Väinämön soitto soi, se kuorehen sielua loihti, se luontohon laulua loi. Ja tuoksuen, helkkyen, soiden ilo kaikuvi kautta maan: on herännyt luonnon henki, on syntynyt Suomen Pan!

KEVÄTLAULU.

Terve päivä Pohjolahan, terve Suomehen suvinen aika! Terve lepikot lehtimään, terve käkösset helkkymään, terve lämpimät lounatuulet, lemmen tuulet, tuoksumaan— veet sinertämähän, maat vihertämähän, taivahan auteret tanhuamaan!

Paistaos armahin aurinko, hellitä hempeä huomen! Pitkä, pitkä on Pohjan yö, kolkko on talvi Suomen.

Kauvan kattanut maata on hallan ja hämärän vyö, kauvan on kuura peittänyt maan, kauvan on huura huokunut mielihin hallaa vaan—

Paistaos armahin aurinko, hellitä hempeä pouta, jotta lähtisi sydänten jää ja sulais rintojen routa.

Suo jo lämpesi, sula on maa. Joutukaa kyntäjät vakoja luomaan, vakoja suorja vapauden, uria uusia aatteen halki harmajan suomaan!

Kyll' on maata kyntäjällä Suomen sinisaloilla, korvet suuret, pellot pienet, kyntäjät vähäväkiset.

Joutukaa, joutukaa kylväjät siementä tuomaan, tietojen kylvöjä, taitojen kylvöjä kyntäjän uutehen

uomaan,

jotta nousis nuori vilja, kasvaisi Kalevan touko, aaltoisi Suvannon auvo, Suomen henki heilimöisi!

Kyntäkää, kylväkää, toukojen, toivojen aika on tää! Toivehet milloin toteutuu, milloin halla ne syö. Nyt on Suomen toukokuu, nyt on kynnön ja kylvön työ, leikkuu, korjuu—kaikki muu jääköön Herran huomaan!

Ei voimoa puutu pelto ja mehevä musta on multa, kun taivas antavi sadetta vaan ja lämpöä päivän kulta.

Ja Jumala armon-paistettaan on Suomenmaalle suova ja nostava orahat aaltoamaan ja laihot laajat luova— Ja riemuja raikui Väinön maa ja toivehet lauluja kaiuttaa ja kautta kumpujen, vuorten helavalkeat leimuaa.

Mut tyyni on kansojen surma, ei myrsky, ei tuulispää. On aurinko toukojen turma, jos kauvan kestävi kaunis sää Poudan poika on velttous, tynnen tyttö on saasta, mut ukkonen ilmoja puhdistaa ja tappaa tauteja maasta.

Ja idästä nouseva polvi on ja kaakosta kamala lonka, mi taivahan lientävi myrskysäin ja jylisten rientävi Suomehen päin mustana niinkuni muuri.

Ja synkkä on yö ja ukkonen vyöryvi, salammat lyö, ja maassa on murhe suuri.

Mut jälkeen yön ja ukkosen taas taivas seijastuu ja helmaan Suomen järvien taas päivä heijastuu ja leivo laulavi, lehto soi ja tuoreena tuoksuvi kuusi ja perhoset kukilla karkeloi ja touko on taas kuni uusi.

—

Rakas on taaton raatama pelto, makea maammon leipoma leipä, kova on vierahan maankamara, karvas kakku äitipuolen. Kauvan Suomeni pettua söi, almuja aneli teillä, muruja liikoja muukalaisten kerjäsi kyyneleillä.

Mut kerran loppuvi kerjuu ja vierahan viiltävä herjuu, ja Suomen selkä nousta saa ja kansa päänsä kohottaa: Jo tähkivi Väinön vilja, jo kasvavi Kalevan laiho, ja poistuva maasta on leivän puute ja vierahan viljan kaiho!

Mut leivästä ei kansa elä vaan, ei mesileivästä' edes tiedonkaan, vaan niinkuin päivän kumppaliksi suotu on vieno, valju kuu ja niinkuin puu on luotu heelmää antamaan, niin järjen siskoksi on tunne luotu ja hyöty kauneutta kantamaan.

Ja ainapa vainion keskehen näin esi-raatajat entisaikain leposijaksi lintujen lentävään puun vehreän jäädä antoi. Ja pihalla töllien pienimpäin toki pihlaja terttuja kantoi.

Ja pihalla kotien köyhimpäin pyhä taitehen pihlaja nouskohon näin ja vienona tuoksu sen tuntukoon joka suojahan, kammioon! Ja jääköhön käkösen kukuntapuu ja Suomen laulun puu myös laitahan aatteen laihojen ja keskehen kansani keväisen! Ajan henget sen oksia heijailkoon, valon keijut sen lehvillä leijailkoon ja soikohon sorea laulu yli peltöjen mustan mullan kyntäjille, kylväjille, kylmän vainion vakoajille!

Näin vasta nousee seinät Suomen vallan, näin vasta valmistuupi Suomen sampo.

On sampuen saanut laine ja vienyt Ilmarin ihmetyön ja Ugrin heimojen maine on haudattu helmahan yön. Mut tuntehen voimalla tunkien me tähtiä löydämme yöstä ja etsien silmillä rakkauden myös muruja Ilmarin työstä.

On meillä loihtu ja laulun valta ja kieli joustava, norja lie. Siin' on noustava kukkapalta, siin' on soihtu ja siin' on tie!

Näin joutuen henkemme hettehen luo sen veestä me voimoa juomme ja takoen taidolla muruset nuo me sampuen uuden luomme, aatteen sammon, laulujen sammon, tietehen, taitehen sammon, veljien riemun, siskojen auvon, Suomen syöjien kammon, mi ukkosen voimalla jyristen sois ja kansojen kummana pauhais ja maailman mainehet Suomehen tois ja Suvannon viljoja jauhais—

syötäväiksi, myötäväiksi, ihmisten iki-iloksi!

YÖKEHRÄÄJÄ.

Istuin ma illalla yksinäni, kuulin ma hyrinän sydämestäni.

Mikä siellä hyrisevi ainiaan?—
Neitonen rukkia polkevi vaan.

Istuin ma illalla aatteissani, kuulin ma laulua kupeeltani.

Kuka siellä laulavi ainiaan?—
Kuolema neitoa kutsuvi vaan.

Istuin ma illalla yksinäni, kuulin ma itkua sydämestäni.

Kuka siellä itkevi ainiaan?—
Impi se itkevi vapauttaan.

PROLOGI.

Suomen nuorille sepoille omistettu.

I.

Yöllä syntyi Ilmarinen, seppojen suvun kuningas, se syntyi sysimäellä, kasvoi hiilikankahalla vaskinen vasara vyöllä, käsissä käverät pihdit. Katsoi kahta kämmentänsä, arvelee, ajattelevi: Miks nämä minulle luotu, mitä varten vastuksiksi? Läksi kontion kotihin kuoman mieltä kuulemahan. »Saattaako setä sanoa miks nämä minulle luotu?» Ukkokarhu uksen eessä simoa siretti juoda kultaisesta kannusesta, sarkasta hopehisesta, katsoi kannun uurta myöten, vantehen väliä myöten,— äkkäsi tulijan oudon, kirposi kädestä kannu, sima vieräsi suun sivutse: »Ohoh sinua kuoma kulta, kyll' on kynsiä sinulla!» Sanoi seppo Ilmarinen: »Kynnet on kynnärän pituiset, vaan en tiedä, enkä taida, kulle työlle työntelesin, mille tenhoisin teolle— saattaisko setä sanoa?» Vaari vastahan vihelsi: »Oisihan talossa työtä, kun oisi tekijä toinen! Kovin oot koivilta kapea, ylen laiha lantehilta, pää suuri, suu supukka, iho ilkeän värinen— lähde toiseen talohon!» Läksi seppo läylimielin kangasta kävelemähän, läksi työtä etsimähän, tekemistä tietämähän; hiuka sousti sormen päissä, nälkä suolia näversi. Niin saapui suden kotihin. Suden akka orren alla kirnusi kesäistä voita kultaisessa kirusessa männällä hopehisella— työntyvi sisähän seppo, yli kynnyksen kysyvi: »Oisiko talossa tässä työtä tehdä tyhjän miehen?» Akka kiljas, kirnu kaatui, lapset parkasi pahasti, ukko uunilta tomahti koivuhalko kainalossa: »Ken olet kurja mieronkierto mikä mies, mitä sukua?» Sanoi seppo Ilmarinen: »En tiedä sukuni tietä, en isoa, en emoa, tuolla honkien humussa synnyin mä sysimäellä— etsisin elosijoa, asuinpaikkaa anoisin.» »Ei ole talossa tässä suurusta suvuttomalle, tokko erkanet, elikkä—!» Läksi seppo läylimielin kangasta kävelemähän, emoansa etsimähän, tietämään sukunsa tietä; suupieltä suru vetävi, murhe mieltä mustentävi. Kysyi puilta, pensahilta, kuulusti ahon kukilta, tutki ilman lintusilta, kysyi maan matelijoilta, eikä löytänyt emoa, ei tavannut taattoansa. Niin tuli ketun kotihin Repolaisen renkipoika tervasi lylä tiellä ehtiäksensä erähän illalla isännän kanssa; katsoi tielle ja—kavahti kannon päähän huutamahan: »On tulossa outo miesi, kumma kulkija kylältä, mies kapea, kaksijalka, tassut kaikki tuota pitkät!» Repo kuuli rengin huudon, luuli jo tuhon tulevan, jousen vaarnalta varusti, savuna pihalle saapi: »Seis! Seiso henkesi uhall! Mikä mies, mikä asia?» Sanoi seppo Ilmarinen: »Mikä lienen miehiäni! Liekö sotka suolle saanut, vai rauku vesirajahan, ilves tehnyt iljenelle, suokurki sulalle maalle— oon emoa etsimässä, taattoa tavottamassa.» Repo vastahan remahti: »Ei ole sukua sulla tämän ilman kannen alla! Min' olen metsän henkiherra, veen riistan verolle viejä, saukon kummi, mäyrän kuoma, ylikaitsija kanojen; tunnen kaikki tuulen karjat, maan kävijät, tien tulijat, jalan neljän juoksevaiset, siiven kahden kantamaiset— kaikki on kirjoissa minulla, kaikki mulla muistossani. Ei siellä oo sinun näköistä!» Selitellä seppo koitti: »Minkäpä minä osannen, kun olen kerran tänne luotu, syntynyt sysimäelle»— »Sin' olet syntynyt luvatta, lurjus, vastoin maan lakia— kursi tiehesi, tahikka—!» Läksi seppo läylimielin kangasta kävelemähän; pilkaton puut puheli, kukat viittoi vilkusilmin, oravat osoittelivat, linnut lennosta ivasi angervon avuttomuutta, heimotuutta herjan lapsen. Astui seppo allamielin, itkuvirttä vieritellen, astui päivän järven päitä, toisen vaaroja vaelsi, niin päivänä kolmantena suo suuri etehen aukes. Astui seppo allamielin, orvon virttä vieritellen: »Kun oisin syntynyt sudeksi, taikka karhuksi kasunut, oisi turkki tuulissäällä, koti ois kovalla säällä, kodissa korea liesi, liedellä punainen loimo, emo lieden liepehellä, minä itse emon sylissä— ja minun sylissä onni!» Jo väsähti väki sepolta, uupui jo urohon voima, vaipui mies maan varahan, tuskissansa turpehelle, otsa suohon, suu norohon, rinta rimpeä halaten. Lauloi rauta rahkan alta, soi suosta teräksen soitto: »Kussa viivyt maan kuningas,

raudan ruhtinas väkevä, joudu joukkos johtajaksi, valtasi vapahtajaksi! Tääll' on miehet miekka vyöllä, sota-orhit ohjaksissa, pyssyt on pamahtamassa, torvet on torahtamassa, kun vaan saapuisi kuningas, sois käsky sotien herran!» Jo tunki sukunsa seppo, tiesi työnsä työn hakija, kimmatti kohoksi maasta, viskasi vasaratansa, tuli suihki suonen päissä, koski rinnassa kohisi, voiton tuli, voiman koski, kutsumus kuningastöiden. Kohotti kätensä seppo kohti kuusten korkeutta, vannoi maalle valan ikuisen, sanan Luojalle lupasi: »Tahdon ma takoa ilmi luonnon voimat maan lumosta, herättää vesien henget, ainehet norojen alta, tahdon tehdä maan hyväksi, maneret hymyäväiksi, lehdot leivän kasvaviksi, pelloiksi petojen korvet, tahdon taivahan takoa yli maani onnellisen, taivahalle tähtikehrät, kuut, otavat, päivät kummat— tahdon luoda luonnon onnen oman onneni heraksi!» Näin se vannoi vanhin seppo, vannoi ruhtinasvalansa.

II.

Kimposi kipunat yössä, kuului kalske kukkulalta.

Mikä on korvessa kohina, tuli vuoren tutkaimella?

Seppo taivasta takovi, ilman kantta kalkuttavi.

Kelle taivasta tekevi, kelle kuita kuumentavi?

Taatollensa taivon kantta,
Luoja lunnahia.

*

Kimposi kipunat yössä, kuului kalske kukkulalta.

Mikä on pajassa pauke, välke honkien välillä?

Taatto kruunua takovi,
Luoja luopi valtikkata.

Kelle kruunu kultalehti, kelle valtikka väkevä?

Kruunu maan kuninkahalle, valtikka sepon suvulle.

*

Kimposi kipunat yössä, kuului kalske kukkuloilta.

Mikä on jyske maan navoilla, ilmassa sakea sauhu?

Sepot vuorilla sotivat, sepon lapset laaksomailla.

Miksi on meteli maassa, sota veljesten välillä?

Kruunusta perintöriita, veljesvaino valtikasta.

III.

On luonnon loitsut ilmi luotu, on herätetty henget maan, on tuli pilven päältä tuotu ja vuorten voimat piilostaan, on aalto vanki ja tuuli työssä ja koski toivoja tottelee ja pyörät laulavi laakson yössä ja paljat säihkyen säestele— Mut missä, missä on onni?

Maa kaikki meille verokuormaa kantaa ja laaksot viljaa lakoaa, ja metsä riistaa meille antaa ja meri suolaa sakoaa. Vain meille varttuvi varsakarjat ja uuhten villat ne uhkeaa, vain meille nousevi noron marjat ja kukat kummulla puhkeaa— Mut missä, missä on onni?

On vuoret puhkaistu ja radat raattu, on vesi viitottu ja auki maa ja porraspuut on poikki soiden kaattu ja yhteen kaupungit ja kansat saa. Kas, kuinka haahdet ne merta halkoo ja venhot virtoja vilisee, kas, kuinka tanssivi täällä talkoo ja tuolla kulkuset kilisee— Mut missä, missä on onni?

Me oomme tehneet talot suuret, laajat ja kodit kaunihit kaartaneet, me oomme lyöneet maahan malmivaaajat ja paadet seiniksi saartaneet. Ne liedet kylmät me lämmitimme, me suojat valkeiksi valaistiin, me salit korkeat koristimme ja palkit pehmeiksi peiteltiin— Mut missä, missä on onni?

Me oomme tehneet Herran temppeleitä, maan lunnahia maksaneet, me oomme kilvan käyneet kirkkoteitä ja uskollemme uhranneet. On alttarit noussehet ympäri maan ja kaikunut kansojen kuoro, ja lempi on ilmahan leimunnut vaan— nyt tullut on ihmisten vuoro!

Uus aika koittaa, uusi kannel soi, uus tuuli käy, uus huomen huminoi, se veljeyttä yli vetten soittaa, se kaikuu rakkautta rantamille, se heikot herättää, se vahvat voittaa, se kantaa ilon viestin ihmisille: Maan päälle, tänne, taivas takokaamme! Niin kaikki kuninkaita olla saamme!

Se taivas kaunihina kaartuu kerran, kun kansat merten yli kättä lyö, kun joka mökkiin paistaa päivä Herran, kun joka lapsi lemmen leipää syö, ja itse Luoja jättää taivahansa, käy alas onnen kruunu otsallansa ja jokaisell' on joulu rinnassansa, ja väistyy maasta vihan, vainon yö.

KALEVALAN KANKAHILTA.

Siell' on maata kyntäjällä, vettä viljoin soutajalla.

MARJATAN LAULU.

Keinutan kehtoa, laulatan lasta vaulussa vemmelpuun. Nukkuos tähtiä katselemasta, vaipuos kuusia kuuntelemasta, uinuos äitisi lauleluun, keinuhun vemmelpuun!

Harva on soimi ja hieno on loimi, kuurassa kiiltävi maa. Lämmitä lempi, äityen lempi, varjele lastani valkeaa!

Ihmiset emollesi kantavat kaunaa.
Saanut en kylpyä, saanut en saunaa.
Pysty on kulkea pyytäjän tie—
sulleko loivempi lie?

Harva on soimi ja hieno on loimi, kylmä on yö kuni sois. Hengitä halla, kohtalon halla, hengitä orponi onneton pois!

Nukkuos äityen nurmilintu, tuuti, tuuti lulla! Uiunuos pakkasen untuville, armahille, harmahille, painuos yöhyen parmahille— tais jo Tuoni tulla?

Miksi et nuku oma kukkani, rukkani? Itket—kylmäkö koski? Kylmäkö on?— Ihme! Lämmin on lapseni poski, sulanut seimin on seinä, allasi, allasi angervon kuumana huokuvi heinä.

Kas, mikä kajastus päälläni päilyy?— kas, mikä sajastus seinällä häilyy?— Seimen päällä on tähti, tummempi päivää, kirkkaampi kuuta, selvempi, suurempi tähteä muuta— Luojako lähetti tähden sen suojuks lapseni valkoisen?

Keinuos kehtoni vemmelpuinen, tuuti, tuuti lulla! Tuutios lapseni tuiretuinen, armahuinen, naurusuinen, tuutios rinnoille rakkauden— tais jo Unetar tulla?

VELLAMON NEIET.

Soutakaa, soittakaa ihmislapset vaan! Täällä huolet haihtuu, vaahdoks surut vaihtuu, nuoret riemut nuoren rinnan täällä pulppuaa.

Laskekaa, laulakaa ihmislapset vaan! Tuuli, laine laulaa, taivas merta kaulaa— kultakatto Ahdin linnan tuolta pilkoittaa.

Leikkikää, leikkikää ihmislapset vaan! Sinne käypi tiemme, sinne teidät viemme Vellamoisen vierahiksi Ahdin linnahan.

Lempikää, lempikää ihmislapset vaan! Siellä kullat välkkyy, helmet, pääryt helkkyy, siikasien siskosiksi sinne joutukaa!

Nauttikaa, naurakaa ihmislapset vaan! Untuvaiset vienot, höyhenpatjat hienot helmahansa

hempeähän siellä odottaa.

Uinukaa, uinukaa ihmislapset vaan! Tuuli, laine laulaa, taivas merta kaulaa— siin' on linna, matka tähän päättävä jo saa.

LEMMINKÄISEN ÄITI.

Tuima on tuuli ja pimeä on taivo,
suuri on ulapalla aaltojen raivo.
Lahti on tyyni ja selkeä vaan.
Kussa mun kotkani kulkeekaan?

Joudu jo kotihin ja lentosi heitä!
Taikka jo ajeletkin aaltojen teitä,
poikani pieni ja hentoinen.
Lahti on tyyni ja rauhainen.

Heitä jo haukkojen sotakisat kerran!
Kustapa löytänet itsesi verran,
poikani suuri ja kaunoinen?
Lahti on tyyni ja rauhainen.

Anna jo pääskyjen rauhassa lentää!
Tuostapa emollesi surusanat entää,
poikani synkeä, syyllinen.
Lahti on tyyni ja rauhainen.

Ihmiset pahaks sinut parhaavat mulle— paha lienet muille, mut hyvä olet mulle, poikani lempeä, puhtoinen. Lahti on tyyni ja rauhainen.

Ulkona ulapalla myrskyt ne pauhaa,
täällä on lämmintä, täällä on lauhaa.
Lahti on tyyni ja selkeä vaan.
Laske jo lahtesi valkamaan!

POHJAN NEIEN KUOLO.

Se musta lintu lens puusta puuhun, lens Imatran rannoilta Ruijan suuhun.

Näin saapui murhe se matkallaan myös Tieran mökkihin matalaan.

Hän astui saunansa kynnyksellä ja kannel polvella helisi hellä.

Kun kukkui kuudessa lintu kumma:
Jo Pohjolan neien vei Tuoni tumma.

Niin värähti oudosti vanhan mieli, niin kajahti kummasti kannelkieli.

»On aika laata jo laulamasta.
Jo katosi kauneus Kalevalasta.

On suurten sulhojen aika poissa, on laulu kuollut ja murhe koissa.

Hän paistoi päivänä talvi-öissä, hän kuulti kullassa, kirjovöissä.

Hän tuoksui tuomena tanhualla ja urhot leikki sen lehvän alla.

Hän kukki kumpuna Suomen suossa, hän lauloi koskena laakson vuossa.

Nyt syys on manssa ja sydämissä ja kansa kaipion kyynelissä.

On suurten sulhojen aika poissa, on laulu kuollut ja murhe koissa.»

Näin äänin murtuvin laulaen hän ripusti naulahan kantelen.

Ja kuusi huokas ja humisi tuomi:
Nyt Pohjan impeä surevi Suomi.

KIPUTYTÖN LAULU.

Jyrise Tuonelan tumma paasi, järise vaivojen vaara! Jauha kaunoja katkeroita, surujen, tautien talkkunoita, keitä ailutten atrioita valtojen valiopöytään!

Vilise Tuonelan virran vuoksi, kohise kolmikopru! Tuo'os tuskien tähkäpäitä, rikosten viljoja, rinnan jäitä— kohta juodahan Häijyn häitä Tuonelan kosken alla.

Kohta jo täysi on Tuonelan paasi— karpio, kahmalo vielä! Silloin se paatero paukahtaa, tuskien vaahtohon vaipuvi maa, kuolema kutsua kansat saa Tuonelan immen häihin.

Jyrise Tuonelan tumma paasi, järise vaivojen vaara! Jauha kaunoja katkeroita, surujen, tautien talkkunoita, keitä ailutten atrioita valtojen valiopöytään!

SUKKAMIELI.

Kaks istui palolla paimenta, yks verevä, toinen vaalea.

Se verevä soitteli torveaan, se vaalea vaieten istui vaan.

Niin saapui kolmas ja kaukaa huus:

»Hei, veikot, hei, mull' on sanoma uus!

Tuoll' äsken mä Sukkamielen näin, kun astelin aamunkoittohon päin.

Hän oli niin viehkeä varreltaan yli kunnahan korsien kulkeissaan.

Sinikellot soi hänen silmistään, katinkullat kuulteli päällä päin.

Ja kun hän kulki, niin, aatelkaas, hän viittas mulle ja viittas taas!»

Näin kolmas se haasteli riemuiten.

Ja kaiholla kuuli se verevä sen:

»Ken miekkonen näkis hänet kerrankaan!»

Se vaalea vaieten istui vaan.

Se vaalea istui itkien.

Hän oli jo nähnyt immen sen.

MIERON TIELLÄ.

MAANTIELLÄ.

Yksi tuli sieltä ja toinen tuli täältä, idästä, lännestä, pohjan päältä.

Yksi tuli hevosin ja välkkyvin valjain, toinen tuli kävellen ja kyynärpäin paljain.

Eri oli matka ja eri oli määrä, kellä oli oikea, kellä oli väärä.

Maantien varteen me yhdyimme yössä, siinä oli toiset jo tulenteon työssä.

Kohta me istuimme veljien lailla ympäri valkean, huolia vailla.

Sanaleikit lensi ja eväsviinat kulki, toisen suu jo odotti, kun toinen suunsa sulki.

Yksi tiesi kertoa kevätuuulten mailta, toinen taisi tarut Lapin tunturin lailta.

Tuo tiesi lännestä sotasanaat uudet, tämä idän impien kuvas ihanuudet.

Toisen suu jo odotti, kun toinen suunsa sulki.

Otava se kääntyi ja yön hetket kulki.

Metsä oli pimeä ja tie sumuvyössä.

Ääneti tulehen me tuijotimme yössä.

Minkä tuli mielehen vielä emovainaa, minkä mieltä yhä muisto murhien painaa.

Yksi mielti kavaluutta ystävän armaan, toinen suri syksyä sydämensä harmaan.

Orpo itki emoa ja murhamies rauhaa, kaikki kaipas kotia ja lapsuutta lauhaa.

Ei ole suuri apu mieron nuotioista, toista puolta polttaa, kun jäätää jo toista.

Metsä oli pimeä ja tie sumuvyössä.

Ääneti tuhkaan me tuijotimme yössä.

PIHLAJAN ALLA.

—»Miks äkkiä vaikenit, impyein, miks silmäsi kyynelöi? Mikä pilvi peittävi päivyein, mikä onnesi ontoks söi? Kas, kuinka kukkivi kaunis maa ja laulavi leivonen ja kuinka pihlaja tuoksuaa— sinä vain olet murheinen!

Sa oothan umpussa nuoruuden ja rintasi raikas on ja elämä viittovi hymyillen— siis olkosi huoleton! Ja jospa huolien häivä vois sun taivosi synkistää, sen paistais lempeni päivä pois ja taas olis suukkossää.»—

—»Ma muistin syksyä synkeää, kun harmaja taivas on, kun nurmen kukkaset peittää jää ja metsä on lauluton. Ma elämän syksyä aattelin, kun harmaja taivas on, kun poiss' on poskien ruusutkin ja ääni on soinnuton,

Ja syksyn-synkeä aatos tuo se hiipi mun rintahain: Lie silloin jäässä jo lempes vuo ja tuntehes tuhkaa vain. Sa lemmit säihkyä silmien ja ruusuja poskipään, kun niiden näät sinä kuollehen, kuin käynevi lempes tään?»—

—»Oi, ällös itke mun armahain! mun Ainoni armainen nyt kukkivi lempeä tuoksuttain kuin pihlaja keväinen. Sen tuoksuja hengin mä vallaton ja kukkia poimin vaan, kun taivas siintävä, kuulas on ja nuori on nurmi maan.

Niin, talvi saapuvi kerran kai ja kukkaset kuolla voi, mut pihlajassapa talvellai taas tilhien laulu soi. On sorja kukkiva pihlajapuu, mut sorjempi marjassaan, kun kylmä, kuollut on luonto muu ja poissa on marjat maan!»—

MA OON KUIN AALLOILLA PURSI—

Ma oon kuin aalloilla pursi jo puoleksi täyttynyt. On ulkoa ulapan laulu sen tunkenut sisähän nyt.

Ne ulapat toistahan etsii, ne toistahan toivoelee ja läpi mun purteni laidan ne suukkoja suihkaelee.

Ma päivät pumpussa seison, yöt valvon ja mittailen, ja tuskasta vavisten tutkin ma pohjia sydämen.

Yhä vaan mun venhoni vaipuu, yhä nousevi sydämen yö— Oi, kohta ne yöt jo yhteen yli purteni haudan lyö!

HUONOA SEURAA.

Sill' lohtua tarjona kyllin on, joka lempensä multahan peitti, se ei ole orpo, ei onneton, jonka ystävät yksin heitti; voi seestyä lientynyt onnen koi ja syttyä toivojen karsi ja lippunsa vieläkin nostaa voi, jos tuulessa katkesi varsi.

Mut silloin vast' olet onneton ja mielesi vasta on musta ja riemus, rauhasi mennyt on ja löydä et lohdutusta, kun maailman touhussa hetkeks ees saat yksin jäädä sä illoin ja huonohon seurahan joutunees sinä inholla huomaat silloin.

SONETTI LEILALLE.

Mua syytät Leila siitä, ett'en laula kuin muutkin lempiväiset immestään, vaikk' ennen niistä lauloin yhtenä ja sullai silmät on ja suu ja kaula.

Ja väität, etten sua lemmikään ja tuhkana on tunteheni taula ja että löyhä lie sen lemmen paula, mi aina ihannoi vain itseään!—

Ei taide taivon päivää luoda saata, vaikk' kyllä tähden. Siks se kuvaa ain vaan päivän heijastuksia ja maata.

Ma ennen kyllä lauloin neitojain, mut sinun eessäs täytyi laulun laata ja itseäni ilmi tuoda vain.

SOUTELEMASSA.

Yli tyynen lampuen soudeltiin suvi-illalla immen kanssa, ja silloin Laina se lausui niin alas katsoen aatteissansa:

»En tahdo ma katsoa taivaaseen, vaan katselen järven pintaan; on aurinko astunut alle veen ja laskenut lammen rintaan.

Ja päälläpä päiväyden heijastuu siell' untuvahattara hieno ja rantaman lempeä lehmuspuu ja ulpuken umppu viono.

Niin, maailma aaltojen allakin on
ja maailma kaunihimpi.
Mut tiedätkö, miksi se kauniimpi on?»—
Näin hiljaa haasteli impi.

Ja se soutaja vastasi huohtain: »Niin, neitonen armahainen, vale kauniimpi paljasta totta on ain ja tuo on valhetta vainen.

Ja siksipä nuoruus kaunis on ja armas on kevään aika, mut syksy ja vanhuus synkät on, kun poissa on valheen taika.

Näät tuoksut ja laulut ja kukkaset ja onni ja lempi ja nainen ja unelmat, uskot ja toivehet— ne kaikki on valhetta vainen.

Vain totta on halla ja myrsky ja mies ja murhe ja murheen muisto ja totta on sammunut toivon lies ja lehdetön lemmen puisto.

Niin, ällös yllesi katsokkaan, vaan peilihin lammen pinnan. Siell' onnesi taivahat onkin vaan ja rauha ja riemu rinnan.

Mut multa on haihtunut harhat nuo ja kaunihit kangastukset, on suljettu mulle jo taivas tuo ja kiini on onnen ukset.

Olen heittänyt uskoja haaveineen ja joutunut uskohon uuteen, olen pyrkinyt, pyrkinyt totuuteen ja saapunut—todellisuuteen.

Mut yksin en pyrkinyt, taistellut, minä taistelin tuhanten kanssa, ja saman on valkaman saavuttanut koko aikani taistostansa.

Ja siksipä halla nyt hallitsee ja kruunu on talven päässä, siks sydämet syksy nyt vallitsee ja tunne on järjen jäässä.

Ja siksi nyt toivo on turtunut ja riemu on ruostehen syömä, siks uskon muuri on murtunut ja lempi on leinin lyömä.

Niin, ällös yllesi katsokkaan, vaan peilihin lammen pinnan. Siell' onnesi taivahat onkin vaan ja rauha ja riemu rinnan.»

—»Sua luulenpa melkein pelkääväin—»
niin leikillä lausui Laina.
Ja se soutaja hymyten vastasi näin:
—»Suvi talvea pelkää aina.»—

—»Mut etkö sä usko, ett' talvikin ain toki pelkää kevättä juuri?»— »Niin, totuus valhetta pelkää vain ja valheen valta on suuri.»—

Niin leikki se lens kuni lempeä tuul' yli öisen lampuen pinnan. Suu leikkiä löi, hymys uhmaten huul', mut yö oli pohjassa rinnan.

Ja sydänten yöstäpä pulpahtain jo nyt kastehelmyet nousi; ja ääneti impi se istui vain ja vaieten soutaja sousti.

KUIN MUSTA JA VALKEA—

Kuin musta ja valkea perho yli kukkien yhdessä leijailee, niin yhdessä riemu ja murhe mun henkeni tuutua heijailee.

Kuin yhdessä yö sekä päivä suvi-iltaman pilvillä karkeloi, niin onnen aamu ja ilta mun päiväni päärmää purppuroi.

Kuin kuolon ja elämän immet syyskuutamon kullassa leikkiä lyö, niin syksy mun sieluni yössä jo kerkeän kevään kukkia syö.

TAI EN ITKIS OLLENKAAN—

Tai en itkis ollenkaan, rakentaisin majan vaan niemen kaiskun kainaloon, huojuvahan hongistoon. Souteleisin, jouteleisin lainehia lahden vaan, salmen poikki verkot veisin, paulat kautta korpimaan. Siellä kanssa äityeni, armahani, harmahani eleleisin yksin vain tuuditellen tuskiain; puhtehilla syksyillan lohdun langat kehrättäis, kuuhut kultais pirtin sillan, sirkat yötä ylistäis;— hiljaa honkain huminoiden, hiljaa lahden laulun soiden äidin armaan sylihin pääni raskaan painaisiin, hiljaa kulkis kutrejani käden vienon viihdytys, sammuis poltto poskiltani, verten kiiman kiihdytys, vaipuis aallot valtimoiden, tyyntyis tyrskyt unelmoiden, himon kosket hiljeneisi, synnin häivät hälveneisi, sammal surun lammen sais, hanki syksyn hautoais. Kuulla ehkä voisin noin elon alku-äänet vienot, pyhät, puhtaat, hellät, hienot, niinkuin lasna, kulta-hasna, kun ma äidin rintaa join.

KADOTETTU YSTÄVÄ.

On meitä kaksi lapsuusystävää, hän toinen vieno, puhdas, puron lainen ja hento niinkuin kielo helmipää, ma toinen rauhaton ja riehuvainen.

Me oomme kumpainenkin syntyneet tuoll lehtolahden tyynen rantamalla ja kummun kuusta lasna kuunnelleet ja leikkinehet rantakoivun alla.

Näin vieni vienot leikkivuodet nuo ja lapsuus lensi niinkuin perhon lempi ja koitti aavistusten aika tuo, kun kevät kutsui, mutta umppu empi.

Jäi silloin lapsen leikit. Rintahan sai kaihot, ennen oudot, kaukomielet, ja häipyi ääret kotimaailman ja soimaan alkoi uudet sydänkielet.

Ja kuuhut-öin, kun tunne siivet saa, me lahdelmalla yhdessä unelmoimme ja soutilimme taivaan rannan taa ja tarinoita purren täydet toimme.

Kun vienot haave-yöt mä muistan nuo ja leikit, venematkat, marjaretket, ne sydämeen kuin sadekaaren luo ja uudelleen ma elän lapsuushetket.

Ja silloin mietin aina: Miksi on nuo ajat muisteloita vain nyt mulle, miksi en ma jäänyt kotilaaksohon, vaan läksin kylätielle tarvotulle?

Hän kielsi kyllä, kielsi kynelein mua lähtemästä kodin lehtoloista, mut tulta uhkui nuori sydämeini ja tahtoi taivasta ja maata toista,

Ma läksin. Hän se seurasi. Maailmaan näin kasvinkumppania kaksi kulki, mut hetken aikaa oli käyty vaan, kun toisiltaan he sydämensä sulki.

Ja ystävyiden ylle laski jää kuin syksy-yönä lammen hyytää halla, ei hyytäjää, ei hyytämistä nää, mut aamull' aalto itkee ikeen alla.

Ma jouduin joutorahvaan tungokseen, ma eksyin, outo, elon markkinoille, ma takerruin sen kauppurhuuteen ja puutuin narrein pöytähaasteloille.

Pois niistä saada mua koitti hän ja kutsui luokseen ilta-unelmoihiin, mut enää pauhinasta elämän en joutanut, en malttanut ma noihin.

Näin erottiin ja moneen aikaan en mä sitten kuullut hänen kohtaloistaan, jos joskus satuttiinkin yhtehen, niin tuntenut ei enää toinen toistaan.

Oi, jospa sovintoon taas ryhdyttäis ja kaksin taasen iltaa istuttaisi, jos unten maailmoissa yhdyttäis ja sointuun oikeaan jos sielut saisi!

Niin paljon, paljon meillä kummallai ois toisilleen nyt kertomista uutta, ois sulia tuoreet kotiviestit kai, ja mulla elon huolta, katkeruutta.

Siis joudu luoksein Fantasia vaan, siis istu vierelleni virren henki!— Mut eipä ystävääni kuulukkaan, lie elon myrskyt murtaneet jo senki.

JO LOPPUVI ÖLJY—

Jo loppuvi öljy mun lampustain.
Ulos ikkunan yöhön ma tuijotan vain.

Ma katson ja katson ja aattehet ne lentää, ne lentää kuin kuplasat.

Ja kuplat ne kulkee ja kuplat ne käy, mut ei minun onneni kuplaa näy.

Nään ikkunan yöstä ma itseni vain.
Jo loppuvi öljy mun lampustain.

MIEROLAISEN JOULU.

Pois joulukuuset, kynttilät ja riemulaulut lasten ja äidin tortut lämpimät— pois juhla onnekasten!

Tää päiv' on päivä sydänten ja sisarusten silta, tää päiv' on päivä rikasten ja ilollisten ilta.

Mut meille mieron miehille ja onnen kerjureille on muiston musta juhla se ja tuskan tuoja meille.

Nuo joulupuut ja kynttilät ja lasten laulajaiset ja äidin tortut lämpimät ja annit armahaiset—

Ken niitä muuten muisteleis, kun elon aallot pauhaa! sen venhon merten meuru veis— vain aallon all' on rauhaa.

Mut joulujuhlan tullessa kun taiston aallot vaipuu, niin on kuin rinnan pohjasta taas nousis kaiho, kaipuu.

Ja on kuin huone kylmä ois ja jäässä mieron liesi ja on kuin hetken olla vois taas lapsikin kentiesi.

Ja sydän pyytäis lämpöä ees hiukan, oven suusta, ja tekis mieli leikkiä ja nähdä joulukuusta.

Mut suljetut on ovensuut ja rinnat kiini meille ja ikkunoista joulupuut vain ilkkuu mieron teille.

Pois kaiho, kaipuu sydämen, pois rinnan riemupouta, taas tunnon päivä pilvehen, taas rintaan talven routa!

Tää päiv' on päivä rikasten ja ilollisten ilta, mut meille mieron köyhilleen vain muiston musta silta.

Siis tulkaa, vanhat ystävät, mun ainoat, mun armaat, te syksyn tunteet synkeät, te mieron katseet karmaat!

Ma myöskin kanssa tuttavain tään illan tahdon olla— ne saapuu, saapuu sadoittain, ne joutuu joukkiolla.

Ne kasvaa, täyttää sydämen, ne tuntuu tuhansilta— tää päiv' on päivä rikasten ja ilollisten ilta.

SAMETTISILMÄ.

Oi, sinä impeni samettisilmä, neitoni kaurihinkatseinen, miks on ilmehes arka aina, aina käyt kuni

säikkyyen?

Puhdas tunto on pulmun turva— niinhän vanhojen virsi soi— kun ei rintoa rikokset paina, kulkea kuoleman matkat voi.

Vanhat on viisaat, vanhat on tyhmät, maailma kuorehen katsovi vain: Miks on perhosen pelko, jonka kukkanurmelta kiini sain?

Miksi herkkä on jänösen korva, miksi pysty on oravan pää, miksi kaino on karitsan mieli?— siks on impeni arka tää.

Pelkää perhoni siipes kultaa, väistelet silmiä vainoojain, katselet kyttää, kuuntelet nuolta, lehden lentoa säikyt vain.

Oi, sinä impeni samettisielu, kaunoni kaurihintunteinen, kauvanko säilyt, kauvanko päilyt, syöttinä silmien ahnaiden!

ERÄÄLLE YSTÄVÄLLENI.

Niin, yksinäisyys, surun ystävä ja suurten aattehien äiti hellä, sen läheisyys se on niin lämmintä ja armas vierellään on viivähdellä.

Kun sydän synkkä, sielu rikki on ja ilma ahdistaa ja elo painaa ja uskon kukka kun on tuoksuton, kun riemu vaipunut ja toivo vainaa—

Voi, kuinka silloin ihmeen ihanaa on käydä yksin, yksin talvi-öissä ja nähdä eessään laaja erämaa ja kauvas harhaella haavevöissä.

Niin suuri, tyyni siell' on hiljaisuus ja elon aate kaikuu korkealta: Työn rantamilla kasvaa rauhan kuus ja hyve nousee murheen mullan alta.

Mut sulle, veikkoseni murheikas, ma neuvon seuraa sekä—ilta-unta! Sa erämaata kannat povessas ja yötä, talvea ja talven lunta.

METSÄÄN NUKKUNUT.

Ma oon kuin lapsi, metsään nukkunut, mi hämyn tullen herää huudahtain, mut pois on veikko, sisko hukunut ja huutohonsa vastaa kaiku vain.

Ei tiedä koito hän, mik' aika on, ei tiedä miss' on koti, kussa tie. Käy teitä kyllä kautta hongikon, kun tietäis vaan, mi äidin luokse vie.

Niin jylhä, kaamea on korpi, huu, niin kaikk' on hiljaista ja harmajaa, ei tunnu tuulonen, ei liiku puu, ja kuusten takaa peikot kurkistaa.

Ja lapsi itkee, juoksee, lankeaa ja nousee, lankee, nousee jällehen. Mut pien' on poika, suur' on metsämaa ja kaukana on koti kultainen.

Ma oon kuin lapsi, metsään nukkunut, mi hämyn tullen herää huudahtain, mut pois on veikko, sisko hukunut ja huutohonsa vastaa kaiku vain.

JOUTOTYÖTÄ.

Niin, nyt sen tiedän. Siellä jossakin on laakson liepehellä linna suuri, niin' ympärill' on puisto ihanin, mut puiston kaiken kaartaa musta muuri.

Ja höyhenvuode hieno, uljas on sen linnan suuren saliss' suurimmassa ja Turkin matto peittää permannon ja purppurat on joka ikkunassa.

Sen vuoteen untuvilla unelmoi siell' linnan herra itse levollansa ja kaukaa vieno, kaunis soitto soi ja kummat yrtit tarjoa tuoksujansa.

Hän polttaa hienoimpata Havannaa ja silmin seuraa savukiehkuroita, näin milloin pyörylöitä puhaltaa ja milloin huviksensa rikkoo noita.

Hän haaveksii ja katse harhailee ja sulaa kauvas kaihon autereeksi; hän varmaan tehdä jotain aikonee, mut vielä saa ei sitä päättäneeksi.

Mut aika vierii, hetket lentävi ja yhä tuumii linnan herra tälleen; ja loppunut kun yks on sikaari, hän toisen, ottaa—sekä tuumii jälleen.

Miks ei hän päätä? Miksi aikansa näin turhaan tuhlailee hän patjoillansa?— Sht! Hiljaa! Hän on itse Jumala ja linna tää on hänen taivahansa.

Hän aikonee kai nousta toimimaan ja tehdä kohta oikein miehentöitä, mut niitä miettien hän joutessaan vain puhaltelee ihmis-ympyröitä.

Mut päivät, viikot kulkee kulkuaan ja sadat vuodet samoo niinkuin hetki ja samoin tuumii taivaan Herra vaan ja samoin lentää savupyörösetki.

Kai jotain aikonee hän parempaa ja miehentöitä häll' on mielessänsä. Mut miks ei päätä hän? Miks ei hän saa jo kyllin tästä lapsenleikistänsä?

HATARA SYDÄN.

Voi, voi sinun sydäntäni, tyttöparka, ja voi mua onnetonta, kun sydämesi ikkunat aina on auki ja niitä on liian monta.

Minä myös olen ollut kerran siellä ja istunut illan ja toista. Mut huu! sitä vetoa ja prrr! sitä tuulta— en, en ole nähnyt mä moista.

Ken ei usko, se käyköhön koittelemassa, ja minä en kärke, en kiellä,— mut sitä minä ain olen ihmetellyt, miten itse sa tarkenit siellä.

YÖ.

—Mun rintani on niin raskas ja synkeä niin mun syön— oi äiti, en yksin tohdi ma jäädä kanssa yön.

»On päivä jo laskenut ammoin ja hiipinyt hiljaisuus, oi nukkuos poikani nuori, taas huomenna työ on uus.»

—Älä lähde äitini vielä, sa kuuletko ääntä yön?
Se kutsuu, se kärkee, se uhkaa—niin synkkä on lapses syön.

»Oi nukkuos poikani nuori, se on laulua lahden vain, se untas tuutia tahtoo kuin, muistatko, muinoin ain.»

—Älä lähde äitini vielä, sa näätkö silmiä yön?
Ne etsii, ne väijyy, ne vaanii—niin synkkä on lapses syön.

»Oi nukkuos poikani nuori, ne on tähtiä taivahan, ne luonas valvoa tahtoo kuin entis-aikahan.»

—Älä lähde äitini armas, kas tuossa on koura jo yön!
Se poikas temmata tahtoo—niin synkkä on lapses syön.

»Oi nukkuos poikani nuori, se hongan on oksa vaan, mi ulkoa kurkistaapi taas leikkikumppaniaan.»

—Niin kaikk' oli ennen ehkä, kun puhdas oli mun syön— oi äiti, äiti, äiti, miks heitit mun helmahan yön?

ON MUNKIN RINNASSANI HONGAT HUOJUNEET—

On munkin rinnassani hongat huojuneet ja soinit soitto siellä on latvain lautuvain, on munkin aatteheni nuorna nuojuneet ja kerkät kertoneet on munkin tunnettain.

On munkin lehvilläni lempi istunut ja onni laulanut on munkin oksillain, on munkin latvassani kähkönen kukkunut ja vanamot viihtyneet on minunkin varjossain.

Ois munkin rinnassani voima noussut näin ja tullut tukkimetsä, vankka, vakainen. Mut kirpos kipunainen yöllä metsähäin ja sotasoihduks nous—ma itse iskin sen.

Nyt maa on mustana ja kangas karstana ja onni, lempi nyt ne lentää ohi sen. Mut sieltä täältä toki louhten lomista nään jälleen nousevan ma nuorten virpien.

Ei nouse rinnassani enää, tiedän sen, nyt humisten honkapuu, ei kuusi kukkapäin, mut jospa joskus edes ehtooks vanhuuden vois lemuta lehtimetsä minunkin mielessäin.

MA UNEKSIN—

Ma uneksin, että mun sydämeini oli kuollut ja kylmä mun tunteheini.

Ja sydäntä kuollutta tuudittain minä maantien laidalla laulelin vain:

Ah, nuku mun nuori sydämen'!
Olet aikasi valvonut armaisen.

Tien kulkijat katseli kummissaan.
Niin nousin ja läksin mä vaeltamaan.

En tiennyt, kunne ma kulkisin, mut kuljin ja hiljaa hyräilin:

Ah, nuku mun nuori sydämen'!
Olet aikasi itkenyt armaisen.

Kuin kauvan jo kulkuni kestänyt lie!
Ma toivon, jo kohta on lopussa tie?

Mut sydäntä kuollutta tuudittain minä kuljen ja kuiskaten laulelen vain:

Ah, nuku mun nuori sydämen'!
Olet aikasi lempinyt armaisen.

KUVERNÖÖRIN KOIRA.

Niin vakavan varmana istuvi hän torin pielessä portillansa ja kirkkoa, koulua katsastaa— ja kaukaa kiertävi kansa.

Kas, silläpä sitä vasta turkkia on!
Ja entä sen paksua selkää!
Ja milloin ääni sen ärjähtää
koko kaupungin pennut pelkää.

Mut kulkurikoirat, ne hulttiot maan, ne nostavat olkapäitä ja syrjässä korvahan nuorempain ne kuiskivat niitä ja näitä:

»On hänkin laihana laukannut ja ulvonut meidän lailla ja haukkunut, haukkunut näljissään, mut haukkunut kahletta vailla.

Ja kaikkia niin sitä haukuttiin, kuka vaan tuli vastahan tiellä, oli kerjuri taikka kenraali— sen vasta me tahdoimme niellä!

Mut silloin kuoli se Maaherran Fox ja silloin meidät hän heitti ja maaherran piikoja mairittain hän jälkensä entiset peitti.

Näin Murre Murreksi se porstattiin ja kun aamulla aateloitiin, niin illalla isien mainehet jo satavuosihiin näyttää voitiin.

Nyt herroille häntää hän heiluttaa ja kansalle karvoja nostaa ja meihin kun tohdi hän koskea ei, niin teille hän koittavi kostaa.

Mut älkää te pentuset peljätkö, jos kuinka sen kiiltävi hammas, kun Murresta vaan häntä muistuttaa, hän lauhkea on kuin lammas.»

Näin hallit ne haasteli irvistäin, mut mennä ja uskoa heitä!— Kuka koskaan koirilta rauhassa lie astunut arvon teitä?

KOMPIA.

I.

MERKILLISTÄ.

Kun sinä arvostelet sanahelmin ja kukkivin kielin niin runoniekaksi sun luulevi kansa ja maa, vaan kun lauluja laitat taas, sitä mieltä on kaikki, että sä pohjaltas sentään kriitikus oot.

II.

ERÄÄLLE PAPILLE.

Ellei Eemil Martti pääse taivahasen kuoltuaan, lihan siin' ei syytä ole,—henki häll' on heikko vaan.

HÄMÄRISSÄ.

Mais où sont les neiges d'antan? François Villon.

Elä itke impeni nuori, jos ystävän pettikin. Kun pääsi mun povelleni toisit, niin laulun ma laulaisin.

Elä itke impeni nuori, kuin kupla on ystävyys. Kesän kukka on kahden liitto, sen murtavi ensi syys.

Elä itke impeni nuori, luo lunt' yli muistojen. On talvi viisahan aika, sain nuorna ma oppia sen.

Elä itke impeni nuori, elo korpien kulkua on. Kuin äitini töllin liesi oma lempemme olkohon.

Ei liekit ne riehuis, ei roihuis, vain lämpöä lauhaa lois, ja kun hiilos se hiljaa riittyis, niin aika jo unenkin ois.

Miks itkisit impeni nuori?
Sydän kylmä se kestävi vaan.
Mun kanssani kyneles kuivaa,
käy iltoa odottamaan.

1.

Ne silmät ne onnea säihkyivät niin hurjaa, hurmaavaa, ne silmät ne riemua räiskyivät niin kummaa, kumpuavaa.

Sun onnesko outo se säihkyi niin, kun kukkana syntyä sait, kun tulta sa heittelet tunteisiin ja vallat on eessäsi vait?

Vai loistiko niist' oma onneni tuo, jota elon halki ma hain, joka kutsuvi luo, joka käskevi luo, mut kaikuna karkkovi ain?

2.

Minun mieleni oli kuin lampi niin musta ja mutainen, ei päivä sen pohjahan päässyt, ei kulkija rannalle sen.

Opin ongelmat elämän taiteen, mitä ympäri näin, sitä tein: ivanauruin ma itkuni peitin, runokukkasin kurjuutein.

Minun mieleni oli kuin sammal yli aaltojen salaisten. Sen kalvossa kanervat päilyi, mut yö oli helmassa sen.

Ohi vaelsi valkea impi, näki kukkaset kummat vain, ja hän lammelle laulaen riensi, ei huolinut huudoistain.

Voi, impeni valkea, vienö!
Pian poimitut kukat on sen.

Mut kukkien alla on aalto
niin musta ja mutainen.

3.

Sun äänesi milloin se säteilee kuin kirkkahan kiteen särmä ja milloin se haavehin hälvenee kuin nukkuvan nurmen härmä.

Sen sointua kuulin ma kummaksein ja se syömeni pohjakan syöpyi, se tuskalla täytti mun tuntehein ja untteni vieraaks yöpyi.

Oi, itketä impi mun syöntäni ain sinä tuskilla särmäisillä, kun tuskani tummat sa verhoat vain taas haaveilla härmäisillä!

4.

Oi, istuos impeni tänne, niin annamme aatteen, niin annamme aatteen lentää yli vuorien, laaksojen.

Me lennämme lemmen siivin kotiseutuhun kultaiseen, mi yksin talvi-yössä nyt nukkuvi mökkineen.

Jos tehtäis tölli me sinne ahon laitahan, alle puun, ja illat istuttaisi siellä valossa valjun kuun.

Siell' istuttaisi me illat, huu, talviset illat nuo, kun mökkiä kinokset kiertää ja haavehet haamuja luo.

Sinä polkisit rukkia pientä, minä verkkoa kutoisin, ja joskus, viikkojen päästä, tulis vieraskin töllihin.

Joko pelkäsit etelän perho? Joko lähdemme lentämään taas maille lemmen ja riemun ja heitämme talven ja jään?

5.

En tiedä, miks sua pelkään, kun näin sua katselen. Minust' on kuin silmies yöstä sois kaikuja kellojen.

Ne soittavat riemuhun suureen, tai suurehen murheeseen. En tiedä, miks sua pelkään, kun näin sua katselen.

6.

Mikä on laulu lainehilla, soitto aalloilla sorea?— Laiva aaltoja ajavi, häävene vesiä käypi.— Kenen on kulta kulkemassa, kenen on häätulet hämyssä?— Sirkan on vesillä venho, sirkan tuoma tuhtopuulla. Kuka on kulta heinäsirkan?— Lepinkäinen leppälintu. Minne matka miekkosien?— Saarelle selälliselle, terhenniemen tanterelle.

7.

Hän kulkevi kuin yli kukkien, hän käy kuni sävelten siivin, niin norjana notkuvi varsi sen, kun vastahan vaiti mä hiivin.

Ja kunis mun voimani kukoistaa ja soi minun soittoni täällä, sinis laulujen laineilla käydä hän saa ja kulkea kukkien päällä!

8.

Leikitäänkö? Leikitään.
Kisasilla kiistellään.

Ole sinä kissa, minä olen hiiri,
täss' on tanhumme piiri.

Hupsis! Ohi hurahdit.
Kupsis! Kohti kurahdit.
Joko tuli hirvu, joko tuli surma?
Ei, vaan huulien hurraa.

9.

Olin kulkenut kukkaistarhat ja lempesi lehdot nuo ja hiljaa hiipien tullut sydänkammios sisimmän luo.

Minä kuuntelin, kurkistelin, minä katselin kallella päin, ei kuulunut armahan ääntä, niin läksin mä kotihin päin.

Niin itkien illan suussa taas läksin mä kotihin päin— kah, sieltähän impeni armaan jo vastahan tulevan näin.

Voi, kuinka hän säikähti silloin
syyspuolaksi punastuen.

—»Mist' täältä te tulette neiti?»

—»Tulen juurelta tuomien.»—

—»Miks huulenne sinisnä värjyy?»—

—»Siellä mustikoita ma söin.

Mut silmänne vesiss' on, herra?»—

—»Minä oksahan itseni löin.»—

Minä kuivasin silmäni, neiti puri huulensa punaisiks, minä kumarsin kohteliaasti ja neiti niiasi, niks.

10.

Oi, suljehan silmäsi sirkkusein ja luo'os kiini luomet, niin näätkö sä vieläkin virran veen ja tunnetko rannan tuomet?

Ma tahtoisin tuomien tuoksut nää sun rintahas ijäiseksi ja tehdä sun päiväs ja tehdä sun yös sinivirtojen välkkeheksi.

11.

Nuku hetkinen impeni nuori, nuku hiljaa hetkeä kaks, niin teen minä tenhosoljen unes valkean vartiaks.

Taon soljeksi toivoni kullan, katinkultani kauneimman, sydänhelmeni, lauluni helkkeen, teen solkisen soreimman.

Se untesi ulpuja suojais,
sulot varjelis valkoiset.
Sen suullesi suutelen hiljaa.
Toki tuosta sa heränne et?

12.

Oi, muistatko vielä sen virren, jota lapsena laulettiin, kun yö liki ikkunan liikkui— se virsi se viihdytti niin.

Se antoi rintahan rauhaa, se uskoa unehen loi— Jos muistat vielä sen virren, nyt laula, laula se oi!

13.

Hyi, kuinka sa impeni hymysit noin ihan keskellä kerrontaas, kun untes jo kentillä karkeloin— hyi, miksi sä hymysit taas?

Vai arvaatko impeni armainen, sa mille nyt nauroit, mille? Sa nauroit umpuille nuoruuden, elos haaveille hienoimmille.

Se hymy se herjasi hennointas, se pyhintäs anteheks pyys. Vai etkö sä tuntenut, rinnassas miten silloin riemusi syys?

14.

Sa kuuletko laulua kummaa, joka lemmikin lehdiltä soi?— Oli kerran neitonen nuori, joka kulki ja karkeloi.

Oli kerran neiti, mi nuorna kevätpolkuja karkeloi, niin tulikin vastahan syksy ja sylinsä auki loi.

Voi, kuinka ne säikähti silloin tien laidalla laulupuut, voi, kuinka ne kuiskivat silloin sinivuokot ja siskot muut:

»Varo syksyä, valkea neiti, ja kummejas kuulekkin!» Ei tyttö se kummeja kuullut, meni syksylle sylihin.

Mut saipa ne siskot ja kummit nenän kyynärän pitkän kai, kun helmasta synkeän syksyn kesän nousevan nähdä he sai—

Kesäpäivät kaunihit, vienot, kuin kukkasat lemmikkein. Sa kuuletko laulua kummaa, jota sykkivi sydämein?

15.

Katsokaamme kauvan näin silmän pohjaan, sielun pohjaan, salaisille salmiloille venhoni veikaten ohjaan.

Soudelkaamme kauvan näin silmissämme, sieluissamme, utuisilla ulapoilla sotkina soudelkamme!

16.

Kuin kilpaa kulkuset soivat ja kummasti loistavi kuu. Kas, tuolta jo tuttu kirkko yli kuusien kohoutuu.

Tuo tuolla on pappila, tuolta näät Tuomelan kattoja ja täällä on äitini hauta— Miks vienosti värähdit sa?

Elä pelkää impeni nuori, ei emo sua peloittais, häll' oli niin lempeät silmät— jo kirkkokin jäädä tais.

17.

Hän onneton rannalle uinui sinikellojen siimekseen ja kellot ne hiljaa keinui ja soitteli sormet veen.

Hän onneton rannalle uinui— käen kukkuhun heräsi hän, hän ennen einettä kuuli käen kultien helkkyvän.

Hän onneton rannalle uinui— ja poikasen povessa ain nyt aaltojen sormet ne soittaa ja kellot ne keinuvi vain.

18.

Näkinkengät ne rannalla karskui
ja helisi heisipuut.

Kuka rantoja riemuiten kulkee?

Niin kulje, kulje ei muut—

Siell' impeni armahin astuu näkinkengillä keikuttain. Häll' on niin valkea jalka, sen kerran ma nähdä sain.

19.

Vait! Hän nukkui nurmella. Käkönen kukkuvi kaukana. Tuulokset vienot tuomipuun tuoksuja kantelee, haavehet hienot marjasuun nauruja narrailee, nauruja impeni nuoren. Vait!

Vait! Hän nukkui valveillaan. Kesä se kukkuvi kulmillaan. Kesä se laihoja tähkäpäin täysin jo lakoilee, lempi se kaihoja kypsyttäin rintoja raukaisee, rintoja impeni nuoren. Vait!

20.

Elä pelkää impeni armas suven murheita, suruja sen, vaan itkeös iloja lemmen ja kerkkiä keväimen.

Mitä kauniimpi kesän on aika, sitä synkempi syksy on. Siks niin minä syksyä pelkään, oma perhoni onneton.

21.

Näin pääni kun helmahas painan ja kun kuuntelen huountaas, en tiedä, miksi sen vanhan merimiehen mä muistan taas.

Kai siellä hän kotini alla yhä valvovi yksinään, ja kuusten hän hiljaa kuulee yli huojuvan harmajan

pään.

Ei ain ole töllissä tässä hän istunut iltojaan, hän kaukana syntyi ja kasvoi, monen matkasi meren ja maan.

Hän ollut on oppinut herra— niin kansan kaskut ne ties— hän tehnyt on merillä töitä, joita tee ei joka mies.

Syysmyrskyllä tänne hän saapui yön ajona, yksinään. Nyt kuusten hän hiljaa kuulee yli huojuvan harmajan pään.

Nyt kuuset ne hiljaa kuiskii yli vainajan valkopään— Oi, tiedätkö impeni, miksi taas muistan ma tarinan tään?

22.

Sua katselen silmin ma huikaistuin kuni kaunista sateenkaarta, sua silmäni sulkien muistelen kuin meren laskija lehtosaarta.

Sua katson ma hiljaa henkien kuin kuvaa äitini armaan ja uskon, ett' enkelit lapsuuden nyt lähellä liikkuvat varmaan.

23.

Jo lapset laivoja veistää, jo karkelot kyliltä soi, kevät laulaen lehtoja astuu ja kumpuja kullervoi.

Suvituuli jo Suomehen saapui, puki nuoriksi nurmet ja puut— Oi, joutuos impeni nuori, jo häitänsä viettävi muut!

24.

Oi poimikaamme, oi poimikaamme
tien varsien vaapukoita!
Kas, kuinka ne kauniina heloittaa!
Kas, kuinka ne viittoen vilkuttaa!
Kuka hennoisi heittää noita?

Oi poimikaamme, oi poimikaamme, kesä kestihin kutsuvi meitä. Ken ties, koska toisti me juhlitaan!
Pian synkeä syksy on peittävä maan ja kylvävä kyöneleitä.

Oi poimikaamme, oi poimikaamme nyt kerrankin kyllin siksi! Oi, syökäämme hampahin syntisin! Oi, kootkaamme kourihin, helmoihin nyt talvenkin tarpehiksi!

25.

Sua lemmin kuin soutava sotka avovettänsä virran alla, kun talvi jo lahdet ja lammet hyys ja rantoja routivi halla.

Sua lemmin kuin kulkurikoira sulosoittoa vierahan linnan, niin sävelet maantielle tunkeutuu ja vellovi vyöryjä rinnan.

Ja koira se haukkuvi, hullautuu ja se pyörivi, piehtaroi kiel' ulkona ulvoen, vaahdossa suu— Ja soitto se soi ja soi.

26.

Yöperhonen nuori se nukkui lepän lehdellä yksikseen. Mut näkki se aaltoja souti, näki perhosen päällä veen.

Heräs äkkiä nukkuja hento— kas, laineilta laulua soi. Se rintahan riemukkaasen niin kummaa kaihoa loi.

Ja perho se lentää ja lentää.
Mihin häipynyt hämyhyn lie.
Mut näkki se aaltoja soutaa
Ja Ahdille anteja vie.

27.

Emo etsien huoneesta huoneesen käy, mut häntä, oi häntä ei missään näy, oi, minne äidin lintunen lensi?

He verhosivat ikkunat uutimiin ja katu kuusenlehvillä peiteltiin. Miksi, miksi on nyt kaikki niin hiljaa!

Oli sitten niinkuin kukkasilla kuljettu ois, kuin kallista jotakin ois kantaneet he pois. Oi, miksi kaikki ihmiset itkee?

Ne sanoi hänen matkalle lähteneen. Mut miksi lapsen laskivat he yksikseen, ma miks en hältä hyvästiä saanut?

Ja äiti se huoneesta huoneesen käy, mut häntä, oi häntä ei missään näy, oi, minne emon lintunen lensi?

28.

Miks tuli mun äkkiä kylmä nyt?
On niinkuin päiv' olis päättynyt.

Häll' oli niin lämpimät kätöset.
Oi, ethän sä impeni pettänyt, et.

Oi, ethän sä jääksi mun muuttuvan sois?
Mut miksi sä kuitenkin läksit pois?

METSÄTORPPARIN LAULUJA.

*Menen metsähän mäelle,
puhelen Jumalan puille.
Kanteletar.*

METSÄTORPPARIN LAULU.

Pois kirkolta ma muutin korpehen, pois pienen metsälammen rannallen ja talon tahdoin sinne rakentaa, mut omin voimin, ilman auttajaa.

En kylää kutsunut ma talkoihin, en käynyt luona papin, lukkarin ma päivätöitä heiltä kerjäten ja kauppamiestä miellytellyt en.

Vaan itse kaasin, veistin honkapuut ja hankin sammaleet ja tarpeet muut ja kesän kirvestä kun heilutin, niin valmis syksyll' oli mökkikin.

Nyt etähällä metsätorpassain ma yksin erakkona elän vain, en kylän karkeloiss', en häissä käy ja vierasta ei torpan tiellä näy.

Mut kesä-illoin peltoni kun nään ja pellollani täyden tähkäpään ja illan päivän yli lampuen ja ranta-saunan savun rauhaisen.

Niin silloin tielle katson kaihoten ja kulkijata sieltä vuottelen mun kanssain nauttimahan onnestain ja kera kylpemähän saunahain.

Mut eipä kuulu kulkijata vaan. He eivät anteeks anna konsanaan, kun kylää kutsunut en talkoihin, vaan itse onneni ma rakensin.

TERVE, LUONTO!

Oi terve, suuri luonto taas, sa tuhat-ilmeinen! Ma lasken äidin-valkamaas, ma vaivun vienoon huokunaas, ma tunnen rintas aallot, sa tuhat-rintainen.

Ma kauvan poissa ollut oon, oi, äiti armahain, ma jouduin tuulten taisteluun, ma eksyin elon ahdinkoon ja kääpiöiden maahan kuin Gulliver ma sain.

Voi, kuinka tää on ihanaa, kun ilmaa keuhkoihin, kun nostaa taasen päänsä saa ja seljän oikein ojentaa— näät kääpiöiden maassa käy köyryyn selkä suorinkin.

Tuo mulle voimaas äityein, sa tuhat-rintainen ja hengi henkes povehein, suo sitä lauluin, kantelein mun heikon heijastella kuin peili tuhat-pintainen!

HANGET SOI.

Hanget soi, hanget soi, jo kevät yli kenttien tuulee. Rintani lyö, rintani käy, taas sieltä jo kuohua kuulee.

Hanget soi, hanget soi, jo loppuvi talven valta. Pyytehet pursuvi syömessäin taas vuosien roudan alta.

Hanget soi, hanget soi, ne Suomehen kevättä soittaa. Toivo jo uus, usko jo uus läpi murheeni muistojen koittaa.

Hanget soi, hanget soi, ne soittavat Pohjan häitä. Riemujen leivot lemmestäin jo laittavat laulunpäitä.

Hanget soi, hanget soi, kevät saapuvi tuoksuvn tuulin. Rintani lyö, rintani käy, min jäässä jo olevan luulin.

AAMUN TOIVOSSA.

Mä heräsin aamulla aikaiseen, soi sirkutus kumma mun korvissain kuin pääskyjen karkelo päällä veen— ja ma nousin ja katsoin ja hain.

Mut yö oli yllä ja yö oli alla ja yö minun mökkini ikkunalla ja kukkulan kuuset ne huokas vaan yli synkeän, syksyisen maan.

Mut sirkutus soi minun korvissain, en kuullut ma kieltoja ystävään, vaan taivahan rantoja tarkastain minä aamuni uskohon jäin.

Ja niin minä valvoin ja niin minä vuotin ja aamuni nousevan koittohon luotin ja taistelin lauluin ja kantelein yön taistoja yksiksein.

Lien kauvan jo kaihoten vartonut näin, on ammoin jo riittynyt mökkini lies ja aamunkin aik' olis mielestäin— vaikk' kenpä sen tarkkahan ties!

En tiedä, onko vierinyt vuos eli hetki, tai ehkä kohta lopussa on elämäni retki ja aamu se viipyvi, viipyvi vaan, ties koittaako koskonkaan.

Mut sirkutus soi minun rinnassain ja ilmassa lehtojen tuoksua on, pian päivä on koittava, pilvi se vain lie peittänyt auringon.

Sen sieltä ilmi loihdin ma silmin ja korvin, sen veisaan ma virsin ja toivotan torvin ja tulla sen täytyvi, aamuni sen, kun valvon ja rukoilin.

TÄLLÄPÄ POJALL' ON—

Tälläpä pojall' on kulta jo tietty ja kulta kuin apilan kukka, huuli joll' on kuin mansikan marja ja silmä kuin sametin nukka.

Tälläpä pojall' on anturakengät ja kello, mi käypi ja kukkuu— Vuotahan tyttöni, kyllä mä joudun, kun vaan äitisi nukkuu.

Tälläpä pojall' on välkkyvä varsa ja karhun talja on reessä— Vuotahan varsani, kohta sa välkyt pappilan kuistin eessä.

Tälläpä pojall' on mökki jo valmis ja kuokittu sarkaa kaksi— Sinne mä tyttöni, tyttöni noudan lautsojen laulelijaksi.

TUNTEMATTOMILLE TUTUILLE.

Kun Herra vielä taiteen talttaa käyttö ja maailmoita, maita loi, kun taivaan vahvuudet hän tähdin täytti, maan ihanuudet unelmoi, niin kuvat nousi ja kuvat vaipui ja aatteet aineessa heijastui, ja aine totteli, tahdas taipui ja värit sointuhun seijastui. Näin ihmemuotoihin, muodon alle, loi Luoja sielunsa maailmalle.

Loi laulun laaksot, alpit, aatevuoret, loi vihan virrat vaahtosuut, loi rantamille rauhan lehdot nuoret ja antoi armon öljyjuut, loi linnut puihin, loi tarutarhat, loi ihmelähteet iloineen ja surun hattarat, toivon harhat ja kaaret kaunihit kyynelveen. Ja kaiken kauniinsa viimeiseksi loi ihanne-uskonsa ihmiseksi.

Näät hänkin uskonut ol' unelmoihin ja halki aikain harmajain ain aattehensa lensi aamun koihin, mi nousi kaukaa kangastain. Hän nähnyt vuossadat suurta unta ol' sankar'heimosta sankar'maan, ett' eläis kaukana kansakunta, mi hänet tuntisi kokonaan, mi kuulis Herransa hellän kielen, mi tajuis miettehet taaton mielen.

Hän katsoi. Luonto lumo-äänin soitti, toi kauneutensa kasvun muut, maa kukki, meri aaltos, päivä koitti ja vierä virrat vaahtosuut. Mut vait ol' ihminen, vait ol' kansa, maan herraks luotu ol' orja maan, ei kuullut laaksojen lintujansa, ei nähnyt kukkien kumpujaan, sen silmät täynn' oli maata, multaa. sen sydän syttä, sen korvat kultaa.

Hän katsoi. Murhe Isän silmän kasti, soi Herran huokaus kautta maan. Se soi kuin kuolinkello raskahasti, se hautas haaveet kuolemaan, se Tuonen rannalle toivot soitti, se itki multahan ihanteet; ja meri aaltos ja päivä koitti ja kukki kummut ja vierä veet. Mut koskaan uskottu unelmoihin ei sitten täällä, ei aamun koihin.

Käy maassa laulu, että vielä voisi nuo vainaat nousta haudoistaan, kun kuka suurta unta unelmoisi taas sankareista sankar'maan, kun Luojan toivehet toisen kerran maan päällä toivoa tohtis ken ja taasen uskoa uneen Herran ja elää uskonsa eestä sen. Mut kenpä, kenpä se lauleloihin tääll' enää luottaa ja aamun koihin?

PÄIVÄN LASKIESSA.

Muistatteko, kuinka muinoin lassa talvihämyn tullen ikkunassa istuttihin kanssa siskojen syvään tuumien ja tutkien?

Muistatteko, kuinka metsän rantaan päivä vaipui niinkuin aalto santaan, jälkeen jäi vaan vaahtokuplat sen, kultakuplat aallon kultaisen?

Muistatteko, kuinka kamalasti silloin rusko päivän haudan rasti, pilvet paloi, hehkui hattarat, tulta hirsykyi taivaan rantamat?

Näytti kuin ois ollut meri siellä, tulitulva, joka maata niellä tahtoi—kas, se tänne vyöryvi!— kas, jo tuolla kuusi leimahti!—

Muistatteko, kuinka toisihimme silloin siskokset me painausimme, kuinka hiljaa kuiskittihin vain äänin värjyvin ja huohottain?

Ilmi kuiskittihin kammot rinnan, aavistukset alta lammen pinnan, unten harmaat pohja-usmat nuo, joita nostaa Manan suuri suo.

Pelkäsimme toivotusta torven, Herran vihan ääntä kautta korven, idän päältä tuolta pitkäisen leimausta hamaan läntehen—

Maa kun huojuis, taivas tulta löisi, meri maata, tuli merta söisi, ukkosena Herran uhka sois— missä, missä silloin suoja ois?

Muistatteko, kuinka toisihimme silloin siskokset me painausimme, kunnes äiti armas valon toi hämärään ja mieliin levon loi?

SALOJÄRVEN JOUTSENET.

Ken rantamalle Salojärven käy, kun aamu koittaa, ilta hämärtäy, se veden päällä näkee välkkehen, mi häipyy salmiloihin saarien.

Ne joutsenia Salojärven on. Ne päiväks väistyy lehdon varjohon, mut yö kun joutuu yli metsämaan, ne ulapoille uivat laulamaan.

Niin kerrotaan, on ijäks onneton, ken niiden laulun kerran kuullut on, se päivät uinuu, yönsä unhottaa ja kaipaa jotain, jot' ei koskaan saa.

Siks harvoin rantamalle järven sen vain tulla tohtii joku hiipien. Mut talvi-illoin kautta kaiken maan näin järven joutsenista lauletaan:

Ol' ennen mökki järven rannalla. Siin' yksin asui ukko uuttera, pyys pyitä syksyt, talvet nuottaa loi ja kesät purressansa pulikoi.

Hän ain ol' iloinen, vaikk' yksikseen, ja muille altis, vilkas vierailleen, hän köyhää auttoi, antoi omastaan ja ohjas eksyneitä oikeaan.

Siks yli seudun häntä siunattiin. Ja kun hän joskus sattui naapuriin, kaikk' kansa kertyi ympär' istumaan— hän usein silloin alkoi kertomaan.

Hän kertoi kauneudesta keväimen, mi tullut taas ol' Salojärvellen, hän kuvas rannan kukat, kuikat veen ja metsän tapaukset tarkalleen.

Myös maista kaukaisista kertoi hän ja kaupungeista, kansoist' etelän, hän kaikki tunki, vaunut valtojen ja herrain herkut, riemut rikasten.

Ne laulaa turhuudesta taistojen, ne kertoo kauneudesta keväimen, ne rakkautta, rauhaa julistaa— ne mielen valtaa, tempaa, tenhoaa.

Näin kertoi hän ja kansa ihmeissään se häntä katsoi, mielti mietteitään. Mut aina laulujensa lopuksi hän Salojärven rauhaa kiitteli.

Hän yksin eli. Vuodet kulki niin.
Vain harvoin vanhus sattui naapuriin.
Mut kerran häntä vierren viikkojen
kun nähty ei, niin käytiin mökillen.

Hän makas kuollehena majassaan. Mut mökin alla hänen rannallaan sous oudot linnut, suuret, valkoiset— ne oli Salojärven joutsenet.

Ne varmaan aatoksia vainaan on. Ne päiväks väistyy lehdon varjohon, mut yö kun joutuu yli metsämaan, ne ulapoille uivat laulamaan.

Ja on kuin maassa koittais aika uus ja viha väistyy, katois kavaluus, kuin veljet yhtyis, sisko siskon saisi ja yhteisvoimin voittoon astuttais.

Niin kerrotaan, on ijäks onneton, ken niiden laulun kerran kuullut on, se yönsä valvoo, päivät unelmoi ja tahtoo jotain, jot' ei koskaan voi.

ELKÄÄ TE RIKKAHAT!

Elkää te rikkahat ihmetellä, jos köyhän lapsi laulaa. Köyhällä sydän suruja täynnä ja laulu on köyhän rauha.

Elkää te rikkahat ylvästellä, kun köyhän lapsi laulaa. Kerran on vuodessa köyhän juhla ja kekrinä köyhä nauraa.

Elkää te rikkahat rinnan tulla, kun köyhän lapsi laulaa. Saattaisi ilo mennä rikkahalta ja köyhälle tulla kauna.

Elkää te rikkahat yritellä, jos köyhän lapsi laulaa. Köyhällä sydän on kipeä, ja rikkaalla vain on kaulaa.

LEGENDA.

Kun Herra ynnä Pyhä Pietari ne merta, maata muinoin matkasi, niin kerrotaan, he kesä-illan tullen myös saivat Suomenmaalle siunatullen.

He alle istahtivat koivupuun, mi kasvoi kaltahalla salmensuun, ja tavan mukaan pikku toraan jälleen

he joutuivat. Sen Pietar' alkoi tälleen:

»Oi Herra, mille maalle jouduttiin!
Mik' kansa, köykkyselkä, köyhä niin!
Maa karu, kallioinen, pellot pienet,
ei muuta hedelmää kuin marjat, sienet!»

Mut Herra hiljaksen vain hymyili: »Voi olla, maa on karu, kylmäki, ja vilja kasvaa voisi vikkelämmin, mut kansa, sen on sydän kaunis, lämmin.»

Näin lausuin Herra hymyi hiljaksen. Ja katso! Kumma hohde peitti veen, suo kuivi, korpi kaatui, metsä aukes, ja vainiolta roudan valta raukes.

Pois Herra kulki kanssa Pietarin. Mut kerrotaan, kun illoin kesäisin sa istut koivun alla, on kuin täällä viel' liikkuis Herran hymy vetten päällä.

NUORTEN USKO.

Näin unta, että oli suuri maa, mi päivän alla aaltos vainioina, ja nurmet nuoret taivaan rannan taa ne kukki kunnahina, laaksoloina.

Näin unta, että virroin vaahtosuun maan kaiken halki kaikui kevään valta ja virran vieret tuoksui tuomipuun ja savut armaat nousi puiden alta.

Näin unta, että valkomajoissaan siellä asui suuri, suora, ylväs kansa, niin kuulu kunniastaan, tarmostaan ja vapaa, terve, täysi tavoiltansa.

Sen kansan aatos tulta salamoit, sen tunne tuoksui suvi-aamun lailla ja kiurun lempenä sen kieli soi ja mieli päilyi niinkuin kaste mailla.

Ja maassa siinä laulu sääsi lain ja taide hallitsi ja tieto johti ja tuomioita jakoi tunto vain ja sääli syytöksien ponnet pohti.

Ja itse totuus oli usko maan ja oma sydän oli kirkko kunkin ja Luoja oli luodun hyve vaan ja työt ne rukoili, ei messut munkin.

Näin unta, että oli suuri maa ja maata suurta asui suuri kansa. Se maa se oli niinkuin Suomenmaa, sen kansan nimi soi kuin Suomen kansa.

Näin unta, että päältä tämän maan nous maailmalle uuden aamun rusko. Sen sinne nuoret nosti voimallaan— ja nuorten voima oli nuorten usko.

ERAKON HÄMMÄSTYS.

Ma olin maailmahan suuttunut ja kyllästynyt kylmiin ihmisiin, en heidän rientoihinsa puuttunut, vaan yksin erakkona elin niin.

Tää maailma ol' eläintarha vaan ja apinoita ihmishaamut nuo ja onnen haave oli harha vaan ja elon taival suuri korpisuo.

Mut kuinka kerran seuraan hienoston taas sitten mennä päätin kuitenkin. Tok' ensin hankin eläinnaamion, ja apinaksi aivan pukeusin.

Niin saavuin suureen juhlasalihin ja tungoksehen frakkiherrojen ja puoleen kumpahankin tervehdin ma kättä puristain ja hymyillen.

Kuin muutkin kuljin sekä keikaroin ja mairitin ja häntää heilutin ja herrain kanssa veljenmaljat join ja hamekansoa ma hakkailin.

Mut sitten alkoi minust' tuntumaan, ett' täytyy lopettaa jo leikki tää: He verraksensa luulee minut vaan ja se on sentään vähän ilkeää.

Niin erään heistä kutsuin kuiskuttain ma syrjähän ja lausuin: »Erehdyt, kun apinaksi minut luulet vain.»— Ja pois ma naamion heitin nyt.

Hän ensin hämmästy, se totta on, mut hetkeks vaan—ja kohta hymyillen hän kasvoiltaan myös otti

naamion: Kas kummaa, hänkin oli ihminen!

KESÄMUISTOJA.

Ei nyt enää, ei nyt enää kesämarjat auta. Suomal. kansani.

METSÄPURO.

Kevät joutui, metsäpuro paisui, vaahtopyörtehissä vedet kiiti, aallot vallatonna leikki, telmi, rannan kaarteet kaikki huuhtoellen; kuuset katsoi kummastellen tuota, hongat varoitteli vakavasti.

Miksi niin on tummaa vesi sulia— mietin usein puron partahalla— vesi tummaa, vaahto valkeata, loiske laineiden niin kumman lieto? Siksi niin on tummaa vesi sulla, tulet sydänmailta, hallanmailta, siksi on vaahto sulla valkopäistä, kevättoiveita kun kansan kannat.

Mutta mistä loiske kumman lieto? Puron partahalla, kunnahalla, siell' on kullan koti kuusten alla, sieltä sivumennen laulut kuulit, laulut liedot, nuoret nuoren rinnan— sieltä lie tuo sinivuokko myöskin, jonka aallot tänne mulle tuovat.

AAMUTUNNELMA.

Kuin välkähti huomenen kultainen koi läpi haavanlehtien keväisten, niin lensit luokseni, immyt oi, läpi unteni lehtojen leijaillen.

Kuin lehvältä rantaman raidan vain yön kyynel läikähti kalvohon veen suven suloja hetkisen heijastain — niin lensi mun lempeni riemuineen.

SOITA SOMER, HELKÄ HIEKKA!

Suvi-illan suussa impi astui virran vieremää, kuuset kuiski, laine loiski, tuoksui nurmi nukkapää.

Sorsat kaislikossa sousti, kalaparvet karkeloi, tuomilehdon lentosuukot vastarannan tuuli toi.

Ilakoiten impi kulki rantamata virran veen, somer soitti, hiekka helkki alla Annin askeleen.

Suven vienot vihkilaulut kaikui munkin mielessäin, kun ma virran äärtä kuljin armas impi vierelläin.

Soita somer, helkä hiekka, laula laine huoleton, ilakoitse impi nuori!— lyhyt Suomen suvi on.

KUUSI JA LÄHDE.

Kerran kesä-iltamalla kanssa Allin armahain istuttihin kunnahalla kuherrellen kaksin vain.

Lähde läksi kummun alta puhtahana pulputen, mutta lähteen rantamalta kasvoi kuusi kaunoinen.

Vienosti kun illan tuuli lehviä sen tuuditti, tuulen huminassa kuuli, kuinka kuusi kuiskasi:

»Oi, sa suuri sulho siellä, kuinka sua lemminkään! Siksi laulan riemumiellä yöt ja päivät yhtenäin.

Vilppahalla veellä aina juottelet sa juuren, että lehvät voimakkaina taivahalle nousisi.

Illoin tuulten uinuessa nukun vienoon loiskinaas, hiljaa aamun auetessa laulus herättää mun taas.

Ja kun kanssa syksytuulten taasen käyn mä painimaan, silloin kuiskees vienon kuulten tuosta voimaa uutta saan.»

Noin se kummun lähtehelle kuusi kuiski lempien. Kohta kuultiin kuusoselle laulavan nyt lähtehen:

»Oi, sa lähde armahani, kuinka sua lemminkään! Siksi näin sun oksillani varjoon peitän vehreään.
Mistä tuulissäässä mulla turvaa muuten olla vois, ellei suojakseni sulla varjo-oksat vankat ois?
Illoin tarut kummat vasta lehviltäsi mulle soi tuolta kaukomaailmasta, jot' en itse nähdä voi.
Mutta vaikka ainiaaksi jäänkin maahan pieneksi, sinä vartut voimakkaaksi— siinä onkin onneni.»
Hiljaa tuuli illan henki, hiljaa lauloi loiske veen, ja he kuiskas kumpainenki hyvää yötä toisilleen.

KULJIN KERRAN LÄPI HONKAHOLVIN—

Kuljin kerran läpi honkaholvin, risut, puiden oksat peitti tien, avojalkani mun vuosi verta, tuota huomannutko silloin lien!

Tie se vei mun kahden kuusen alle, kahden tumman silmän poltteesen, siellä taivas kaksi valaa kuuli sykkiessä kahden sydämen.

Palatessain—aamun koittaessa— tunsin tiellä risut, oksat jo, mut en tuntenunna, kuinka sydän verta vuosi, kärsi angervo.

Joutui sekin päivä, jolloin tunsin tuskalla ma pistot sydämen, tunsin rinnan riehut, poltot tunsin neitoani tuntenut ma en.

KYLÄTIELLÄ.

Noin poikajoukko se vallaton
kylän reuhasi raitiolla.

—»Kas, kasvitarhassa tyttö on!»—

—»Mun rauhassa suokaa olla.»—

—»Elä huoli, solmia meille vaan pari morsiusseppeleitä ja sitten me lähtähän tanssimaan! —Kas, mistä on kyneleitä?»—

—»Mun äitini kuollut on äskettäin, hänet eilen hauta jo sulki ja hälle mä solmian seppeltäin.»— Pois poikaset hiipien kulki.

MIKSI SUREE KUMMUN KUUSI?

Kasvoi kummulla kuusi tuores, tuoksuten, kukkapäin, tuulten tuudussa päivät leikki, tuskin uinahti tyynin säin.

Kerran lehvälle kuusen lensi illalla sirkkunen, lauloi lauluja lemmen nuoren, kertoi kaihoja keväimen.

Hiljaa laulua kuullen lasi kuusonen kukkapään, hiljaa, hiljaa sen oksat painui. eikä leikkinyt lehvätkään.

Aamun tullessa laulaen sirkkunen lehvältä lensikin. Hiljaa surren kuusen oksat jäivät vain yhä painoksiin.

SYYSTUNNELMA.

Teit oikein ystävä aino, kun luotani läksit pois. Sun rintasi nuori ja lämmin mun rinnalla jäänyt ois.

Kas, maantiellä kalpea kukka

lumipälvestä nostavi pään.

Mitä vuottelet kukkani vielä?

On aika jo painua pään.

Tuhat aatosta sieluni tunsu, sen vaan minä muistaa voin: Oli tielläni kuihtunut kukka ja sen peitoksi lunta ma loin.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this

eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement

or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to

maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.